

Warszawa, dnia 26 marca 2018 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

**Raport z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
przez Polskę za 2017 r.**

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

tel.: +48 22 523 93 19
fax: +48 22 523 88 06
dpopc.sekretariat@msz.gov.pl

SPIS TREŚCI

I. Wstęp i informacje ogólne	3
II. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przygotowanych i wysłanych do Rady Europy w 2017 r.....	4
III. Informacje na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków wydanych w sprawach polskich.....	10
IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2017 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków wydanych w sprawach polskich.....	11
V. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2017 r.	17
VI. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów przez uprawnione podmioty oraz udzielonych w związku z tymi komunikacjami odpowiedzi Rządu	18
VII. Informacje na temat posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworzędności i Petycji Senatu RP.....	19
VIII. Informacje na temat działań Pełnomocnika mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę	20
IX. Informacja na temat wizyty w Polsce Sprawozdawcy Komisji ds. Prawnych i Praw Człowieka ZPRE, Pana Pierre-Yves Le Borgn'a	22
X. Informacja na temat wizyty w Polsce delegacji ukraińskiego Pełnomocnika ds. ETPCz, Pana Ivana Lishchyny	23
XI. Informacja na temat wizyty w MSZ Zastępcy gruzińskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, Pani Ekaterine Skhiladze	23
XII. Informacja na temat wizyty uczestników Akademii Rozszerzeniowej - Bałkany.....	24
XIII. Organizacja konkursu plastycznego <i>Rzeczpospolita Praw Człowieka. 25-lecie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce</i>	24
XIV. Organizacja konferencji <i>Reprezentacja RP przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka – ponad dwie dekady doświadczeń MSZ</i>	25
XV. Organizacja XI Seminarium Warszawskiego	26
XVI. Realizacja zaleceń Rady Europy wydawanych w ramach procesu reformy Trybunału i systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności	27
XVII. Informacje statystyczne	28
XVIII. Podsumowanie.....	36

I. Wstęp i informacje ogólne

Niniejszy Raport został sporządzony przez Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Pełnomocnik) na podstawie § 2 ust. 1 pkt 4 Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zmienionego Zarządzeniem nr 3 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 r., Zarządzeniem nr 20 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2013 r. oraz Zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 2015 r. (dalej Zarządzenie) w oparciu o materiały przedłożone przez poszczególne resorty i inne podmioty odpowiedzialne za wykonanie konkretnych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej ETPCz lub Trybunał). Zawarte w Raporcie informacje i dane zostały przedstawione według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.

Jest to już szósty Raport roczny przedstawiany przez Pełnomocnika. Pierwszy z Raportów rocznych dotyczył 2012 r. i był dokumentem skondensowanym, zawierającym odniesienia i odesłania do dokumentów dotyczących wykonywania wyroków Trybunału (tzw. planów działań i raportów z wykonania) w polskich sprawach przekazanych do Rady Europy (dalej RE) w okresie sprawozdawczym i opublikowanych na stronach internetowych tej organizacji. Natomiast do Raportów sporządzanych w kolejnych latach, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom parlamentarzystów oraz społeczeństwa obywatelskiego, dołączono obszerny Załącznik, które stanowią integralną część każdego z Raportów.

Załącznik A zawiera zestawienie tabelaryczne planów działań i raportów z wykonania. Obszerny Załącznik B obejmuje pełne teksty ww. planów i raportów w polskiej wersji językowej. W Załączniku C zebrane zostały sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu ds. ETPCz. Załącznik D zawiera wybrane orzeczenia ETPCz wydane w sprawach dotyczących innych Państw-Stron Konwencji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla prawa lub praktyki jego stosowania w Polsce. W Załączniku E znajduje się wykaz projektów nowelizacji aktów prawnych i zmian legislacyjnych oraz wykaz zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków ETPCz, a także informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału na skutek obowiązywania błędnego prawa, czy wynikających z nieodpowiedniej praktyki jego stosowania. Ostatni z załączników, Załącznik F, zawiera pełne teksty komunikacji przesłanych do organu nadzorującego wykonywanie orzeczeń ETPCz - Komitetu Ministrów Rady Europy (dalej KM) przez uprawnione do tego podmioty (organizacje pozarządowe), wraz z odpowiedziami Rządu.

Z tego względu, iż zarówno procedura wykonywania orzeczeń Trybunału przez państwa członkowskie Rady Europy, jak też struktura samych planów i raportów przedstawianych KM były już szczegółowo przedstawiane w Raportach za 2012 r. i 2013 r., nie wydaje się konieczne powtarzanie tych informacji w niniejszym dokumencie. Poprzednie Raporty można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej MSZ):

[http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/.](http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/)

Ponadto niniejszy Raport zawiera informacje na temat:

- zakończenia przez KM nadzoru nad wykonaniem wyroków wydanych w polskich sprawach,
- decyzji KM wydanych w 2017 r. w sprawie nadzoru tego ciała nad wykonywaniem niektórych wyroków wydanych w polskich sprawach,
- działalności międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz w 2017 r.,

- uczestnictwa Pełnomocnika w posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP,
- działań na rzecz usprawnienia wykonywania wyroków Trybunału,
- kontynuacji inicjatywy polegającej na tłumaczeniu na język polski wyroków Trybunału wydanych w sprawach dotyczących innych państw,
- organizacji wizyt studyjnych i delegacji (secondmentów) dla polskich sędziów do Trybunału,
- organizacji konferencji *Reprezentacja RP przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka ponad dwie dekady doświadczeń MSZ Warszawa, 30 maja 2017 r.*
- organizacji XI Seminarium Warszawskiego,
- krajowej edycji konkursu *Rzeczpospolita Praw Człowieka. 25-lecie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce*
- wizyty Pana Pierre-Yves'a Le Borgn'a, deputowanego do Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy (dalej ZPRE), sprawozdawcy Komisji do spraw Zagadnień Prawnych i Praw Człowieka ZPRE,
- wizyty delegacji z Ukrainy pod przewodnictwem Pana Ivana Lishchyny, Pełnomocnika rządu Ukrainy przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka,
- wizyty delegacji Biura Rzecznika Praw Obywatelskich Gruzji pod przewodnictwem Pani Ekateriny Skhiladze, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich Gruzji,
- wizyty uczestników Akademii Rozszerzeniowej – Bałkany,
- najważniejszych danych statystycznych.

II. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przygotowanych i wysłanych do Rady Europy w 2017 r.

Rok 2017 był kolejnym rokiem, w którym doszło do zmniejszenia liczby orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka pozostających w procedurze wykonywania. W efekcie podejmowanych przez Pełnomocnika działań, szerokiej współpracy z poszczególnymi resortami oraz aktywnemu współdziałaniu z właściwymi podmiotami w ramach prac międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na koniec 2017 r. w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy pozostało 124 orzeczeń. Jest to rekordowo niska liczba spraw pozostających w wykonaniu na przestrzeni ostatnich lat.

W 2017 r. Pełnomocnik, wraz z resortami i innymi podmiotami właściwymi w sprawie realizacji poszczególnych wyroków Trybunału, przygotował łącznie 26 planów działań (zawierających opis planowanych i podjętych działań w celu realizacji wyroków) i raporty z wykonania wyroków Trybunału (zawierających podsumowanie podjętych działań) oraz 5 listów zawierających krótsze informacje na temat realizacji środków indywidualnych, bądź generalnych w danej sprawie. Dokumenty te dotyczyły łącznie 142 spraw. Zdarzało się, że w sprawie wykonywania niektórych wyroków w okresie sprawozdawczym rząd przygotował i przedstawił plany, raporty bądź listy więcej niż jeden raz. Było tak w przypadku wyroków *ws. Al Nashiri i Abu Zubaydah p. Polsce*, wyroku *Szafrański p. Polsce*, grupy wyroków *Kędzior p. Polsce* oraz wyroku w sprawie *K.J. p. Polsce*.

Wszystkie 31 dokumentów, z których niektóre miały charakter planów zaktualizowanych (updated) czy też przeformułowanych (revised) ze względu na zmianę koncepcji wykonania

wyroku, będącą często wynikiem uwag Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy (dalej SWW), czy też formę listów uzupełniających przesłane wcześniej plany działań o informacje dotyczące środków indywidualnych, bądź generalnych, zostały przesłane do SWW. SWW zajmuje się merytoryczną obsługą KM, który nadzoruje realizację wyroków Trybunału przez państwa.

Wszystkie te dokumenty zostały opublikowane na stronie internetowej RE. Część z raportów z wykonania została przyjęta przez KM, który na ich podstawie wydał szereg rezolucji końcowych zamykających egzekucję niektórych wyroków Trybunału.

Poniżej przedstawiono skrótowe informacje o wszystkich 31 dokumentach przesłanych do RE, a pełne dokumenty w polskiej wersji językowej są załączone do niniejszego Raportu (Załącznik B).

1. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w obu wyrokach Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym; naruszenia art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego); naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego); naruszenia art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i naruszenia art. 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego). W sprawie *Al Nashiri* Trybunał stwierdził również naruszenia art. 2 (prawo do życia) oraz art. 3 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 6 (zakaz kary śmierci). Trybunał uznał także, że Polska nie zrealizowała próśb Trybunału o dostarczenie dowodów i w konsekwencji nie wypełniła zobowiązań wynikających z art. 38 Konwencji – udzielenia Trybunałowi wszelkich niezbędnych ułatwień dla efektywnego przeprowadzenia dochodzenia. W dniu 8 lutego 2017 r. rząd przesłał do Rady Europy list informujący o działaniach podjętych w zakresie realizacji pilnych środków indywidualnych, tj. uzyskania od władz Stanów Zjednoczonych gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących.

2. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 23 marca 2017 r. rząd przesłał do Rady Europy zaktualizowany plan działań, uzupełniony o nowe informacje.

3. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 17 maja 2017 r. rząd przesłał do Rady Europy list informujący o działaniach podjętych w zakresie realizacji pilnych środków indywidualnych, tj. uzyskania od władz Stanów Zjednoczonych gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących.

4. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 23 sierpnia 2017 r. Rząd przesłał do Rady Europy list informujący o działaniach podjętych w zakresie realizacji pilnych środków indywidualnych, tj. uzyskania od władz Stanów Zjednoczonych gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących.

5. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) – w dniu 28 września 2017 r. rząd przedstawił zaktualizowany plan działań w zakresie wykonania ww. wyroków.

6. **Grupy spraw *Bąk i Majewski p. Polsce* oraz wyrok pilotażowy *Rutkowski i inni p. Polsce* (skargi nr 30210/96 i 27916/95 oraz 72287/10)** – w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z powodu przewlekłości postępowań sądowych w sprawach cywilnych i karnych. Zaktualizowany plan działań został przesłany do Rady Europy w dniu 28 września 2017 r. Na podstawie tego planu KM podjął decyzję w dniu 7 grudnia 2017 r. o uznaniu za wykonane 103 wyroki należące do ww. grup.

7. ***Frasik p. Polsce* (skarga nr 22933/02)** – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 12 Konwencji z powodu odmowy wyrażenia zgody przez organy krajowe na zawarcie związku małżeńskiego przez skarżącego podczas jego pobytu w areszcie. Zaktualizowany plan działań został przesłany do Rady Europy w dniu 6 czerwca 2017 r.

8. ***Grabowski p. Polsce* (skarga nr 57722/12)** – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu pozbawienia wolności osoby nieletniej w ramach postępowania poprawczego prowadzonego w stosunku do niej, bez właściwego postanowienia sądu oraz naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji z tego powodu, iż sąd rozpoznając wniosek skarżącego o zwolnienie nie wyjaśnił podstawy prawnej jego dalszego pozbawienia wolności w schronisku dla nieletnich. Zaktualizowany plan działań dotyczący tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 18 grudnia 2017 r.

9. **Grupa spraw *Karwowski, Prus, Świdorski, Paluch, Romaniuk, Karykowski i Chyła p. Polsce* (skargi nr 29869/13, 5136/11, 5532/10, 57292/12, 59285/12, 653/12, 8384/08)** – w wyrokach z tej grupy Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji z powodu zakwalifikowania skarżących do kategorii tzw. osadzonych „niebezpiecznych” i utrzymywania tego reżimu wobec nich przez długi czas w oparciu o te same przesłanki oraz z powodu związanych z tym reżimem utrudnień i uciążliwości. Raport z wykonania tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 12 stycznia 2017 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 19 kwietnia 2017 r. wyroki z powyższej grupy za wykonane.

10. ***Kędzior p. Polsce* (skarga nr 45026/07) i *K.C. p. Polsce* (skarga nr 31199/12)** – w wyrokach tych Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 lit. e Konwencji z powodu niezgodnego z nim pozbawienia wolności skarżących, a także naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji z powodu braku oceny legalności umieszczenia i przetrzymywania osoby w zakładzie opiekuńczym, takim jak dom pomocy społecznej oraz naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na brak bezpośredniego dostępu do sądu skarżących w celu wystąpienia o przywrócenie zdolności do czynności prawnych. Zaktualizowany plan działań dotyczący tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 16 marca 2017 r.

11. ***Kędzior p. Polsce* (skarga nr 45026/07) i *K.C. p. Polsce* (skarga nr 31199/12)** – w dnia 13 maja 2017 r. rząd przesłał do RE list wyjaśniający wątpliwości SWW dotyczące wykonania środków generalnych.

12. *K.J. p. Polsce* (skarga nr 30813/14) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji w związku z niezapewnieniem przez władze krajowe zgodnie z Konwencją Haską o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę, niezwłocznego powrotu dziecka skarżącego bezprawnie zatrzymanego w Polsce. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 20 stycznia 2017 r.

13. *K.J. p. Polsce* (skarga nr 30813/14) i *G.N. p. Polsce* (skarga nr 2171/14) – sprawa *G.N. p. Polsce* dotyczy w zakresie wykonania środków generalnych tych samych kwestii co sprawa *K.J. p. Polsce*. W związku z tym na prośbę SWW obie sprawy zostały połączone w jedną grupę i zaktualizowany raport z wykonania tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 10 lipca 2017.

14. *Koniuszewski p. Polsce* (skarga nr 66850/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 10 Konwencji z powodu wydania przez sąd krajowy wyroku przeciwko skarżącemu w postępowaniu karnym o zniesławienie. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 9 lutego 2017 r. Sprawa *Koniuszewski* została następnie dołączona do grupy spraw *Kurlowicz* (zob. pkt 20 poniżej).

15. Grupa spraw *Kurlowicz, Lewandowska-Malec, Jucha i Żak, M. Maciejewski oraz Koniuszewski p. Polsce* (skargi nr 41029/06, 39660/07, 19127/06, 34447/05, 619/12) – w wyrokach tych Trybunał stwierdził naruszenie art. 10 Konwencji z powodu wydania przez sądy krajowe wyroków przeciwko skarżącym w postępowaniach karnych o zniesławienie. Sprawa *Koniuszewski p. Polsce* dotyczy w zakresie wykonania środków generalnych tych samych kwestii co grupa spraw *Kurlowicz p. Polsce*, dlatego została do niej dołączona. Zaktualizowany raport z wykonania tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 9 czerwca 2017 r.

16. *Kurski p. Polsce* (skarga nr 26115/10) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 10 Konwencji z powodu niezachowania przez sąd krajowy odpowiedniej równowagi pomiędzy konkurującymi interesami stron (ochrona dobrego imienia vs. prawo skarżącego do swobody wypowiedzi) w postępowaniu cywilnym. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 11 lipca 2017 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 21 września 2017 r. wyrok za wykonany.

17. *Mariusz Lewandowski p. Polsce* (skarga nr 66484/09) – sprawa dotyczy naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji, tj. prawa do rzetelnego procesu z powodu braku bezstronności sądu w sprawie dotyczącej obrazy sądu, której zdaniem sądu dopuścił się skarżący na piśmie. Trybunał uznał za dopuszczalną również skargę skarżącego na ingerencję w jego wolność wyrażania opinii, jednakże uznał, że nie było konieczne jej odrębne rozpatrywanie. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 6 czerwca 2017 r.

18. *Malec p. Polsce* (skarga nr 28623/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów skarżącego z dzieckiem. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 21 lipca 2017 r.

19. *Matczak p. Polsce* (skarga nr 26649/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji z powodu przewlekłego stosowania tymczasowego aresztu wobec skarżącego. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 13 stycznia 2017 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 7 czerwca 2017 r. wyrok za wykonany.

20. *M.C. p. Polsce* (skarga nr 23692/09) – w wyroku tym Trybunał stwierdził materialne naruszenie art. 3 Konwencji z powodu nie wywiązania się przez państwo z pozytywnego obowiązku ochrony skarżącego odbywającego karę pozbawienia wolności przed niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem ze strony współosadzonych oraz proceduralne naruszenie art. 3 Konwencji z tego powodu, że krajowe dochodzenie w sprawie, w której skarżący był pokrzywdzonym, nie zostało przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie standardami wynikającymi z Konwencji i orzecznictwa Trybunału. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 8 listopada 2017 r.

21. *Milka p. Polsce* (skarga nr 14322/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji z powodu stosowania kar dyscyplinarnych w związku z odmową skarżącego poddania się kontroli osobistej w czasie jego pobytu w jednostce penitencjarnej. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 31 października 2017 r.

22. *Ojczyk p. Polsce* (skarga nr 66850/12) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji z powodu uwięzienia skarżącego w nieodpowiednich warunkach (przeludnienie i osadzenie z osobą zakażoną wirusem zapalenia wątroby typu C i osobą zakażoną wirusem HIV). Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 18 stycznia 2017 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 7 czerwca 2017 r. wyrok za wykonany.

23. *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji (z uwagi na kumulatywny wpływ okoliczności sprawy na sytuację pierwszej, małoletniej skarżącej, Trybunał wskazał, że P. została potraktowana przez organy państwa w sposób, który spowodował, że wywołane cierpienie przekroczyło minimalny próg dolegliwości w rozumieniu art. 3 Konwencji), art. 5 ust. 1 (z powodu umieszczenia dziewczynki w pogotowiu opiekuńczym) oraz art. 8 Konwencji (Trybunał uznał, że władze krajowe nie wypełniły pozytywnego obowiązku zapewnienia skarżącym efektywnego poszanowania ich życia prywatnego). W dniu 14 lipca 2017 r. rząd przesłał do Rady Europy list stanowiący uzupełnienie raportu z wykonania tego wyroku przedstawionego w 2013 r.

24. *Pugżlys p. Polsce* (skarga nr 446/10) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji z powodu długotrwałego nałożenia reżimu „więźnia niebezpiecznego” na skarżącego oraz z powodu umieszczenia skarżącego w metalowej klatce podczas postępowania sądowego. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 8 lutego 2017 r.

25. *Siemaszko i Olszyński p. Polsce* (skarga nr 60975/08, 35410/09) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji z uwagi na brak możliwości swobodnego rozporządzania przez skarżących częścią ich oszczędności podczas osadzenia w więzieniu. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 5 lipca 2017 r.

26. *Stettner p. Polsce* (skarga nr 38510/06) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji z powodu przewlekłego rozpatrywania skargi na decyzję o przedłużeniu tymczasowego aresztu skarżącego. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 12 stycznia 2017 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 7 czerwca 2017 r. wyrok za wykonany.

27. *Stowarzyszenie Wietnamczyków w Polsce „Solidarność i Przyjaźń” p. Polsce* (skarga nr 7389/09) – w wyroku tym Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 13 w związku z art. 11 Konwencji z powodu odmowy odbycia przez Stowarzyszenie dwóch zgromadzeń publicznych w 2008 r. oraz braku skutecznego środka odwoławczego po stronie Stowarzyszenia na decyzje odmowne. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 30 sierpnia 2017 r.

28. *Szafrański p. Polsce* (skarga nr 17249) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji z powodu złych warunków sanitarnych w celach, w których skarżący był osadzony, w szczególności z uwagi na niepełne oddzielenie urządzeń sanitarnych od reszty celi. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 12 stycznia 2017 r.

29. *Szafrański p. Polsce* (skarga nr 17249) - zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 19 grudnia 2017 r.

30. *Ziemiński p. Polsce* (skarga nr 1799/07) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 10 Konwencji z powodu nieproporcjonalności sankcji wymierzonej skarżącemu w postępowaniu karnym o znieważenie. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 12 lipca 2017 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 22 listopada 2017 r. wyrok za wykonany.

31. *Zybertowicz p. Polsce* (skarga nr 59138/10) – w wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 10 Konwencji z powodu wydania przez sądy krajowe orzeczenia zgodnego z prawem ale stanowiącego nieproporcjonalną ingerencję w prawo skarżącego do wolności wypowiedzi. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 7 listopada 2017 r.

III. Informacje na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków wydanych w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym KM uznał za wykonane przez Polskę łącznie 133 orzeczenia, w tym 117 wyroków merytorycznych i 16 decyzji zatwierdzających ugody zawarte przez rząd ze skarżącymi. Wśród wspomnianych 133 wyroków i decyzji szczególną uwagę należy zwrócić na następujące orzeczenia i grupy orzeczeń.

- **Mogielnicki p. Polsce (skarga nr 42689/09)** – podczas swojego 1276 posiedzenia, które odbyło się w dniu 1 lutego 2017 r., KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2017\)41](#). Uznając ten wyrok za wykonany, KM pozytywnie ocenił podjęte przez Rząd działania, zwłaszcza działania mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz.
- **Olszewscy p. Polsce (skarga nr 99/12)** – podczas swojego 1277 posiedzenia, które odbyło się w dniach 8-9 lutego 2017 r., KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2017\)52](#). Uznając ten wyrok za wykonany, KM pozytywnie ocenił kompleksowe działania podjęte przez rząd w ostatnich kilku latach m.in. w grupie podobnych spraw *Dzwonkowski p. Polsce*, w tym opracowanie i wdrożenie wszechstronnej strategii dotyczącej m.in. rekrutowania, sposobu działania i odpowiedzialności funkcjonariuszy Policji oraz działania rozpowszechniające orzecznictwo ETPCz i działania szkoleniowe.
- **Grupa spraw *Karwowski i 6 innych skarg p. Polsce* (skarga nr 29869/13)** – podczas swojego 1284 posiedzenia, które odbyło się w dniu 19 kwietnia 2016 r., KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2017\)127](#). Uznając 7 wyroków składających się na tę grupę za wykonane, KM pozytywnie ocenił podjęte przez rząd działania, zwłaszcza legislacyjne, a także mające na celu rozpowszechnienie orzecznictwa ETPCz.
- **Grupa spraw *Bąk i Majewski p. Polsce* (skargi nr 30210/96 i 27916/95)** – podczas swojego 1302 posiedzenia, które odbyło się w dniach 5-7 grudnia 2017 r., KM przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2017\)426](#). KM uznał za wykonane 103 wyroki dotyczące przewlekłości postępowań w sprawach karnych i cywilnych, spośród 106 składających się na tę grupę. KM pozytywnie ocenił podejmowane przez rząd w ostatnich latach działania mające na celu przyspieszenie toczących się postępowań. Należy jednak zwrócić uwagę, iż rezolucja zamknęła jedynie część wyroków w obu grupach. Dlatego też KM będzie nadal nadzorował realizację pozostałych wyroków, przede wszystkim w aspekcie wykonania środków generalnych, zebranych od tej pory w grupie *Rutkowski p. Polsce* (tj. w ramach wykonywania wyroku pilotażowego w sprawie przewlekłości).

Pozostałe sprawy, w których w 2017 r. Komitet Ministrów RE przyjął rezolucję zamykającą nadzór nad wykonywaniem, to:

- ***Stettner p. Polsce* (skarga nr 38510/06),**
- ***Ojczyk p. Polsce* (skarga nr 66850/12),**
- ***Matczak p. Polsce* (skarga nr 26649/12),**
- **Grupa spraw *Pukacz i 3 inne skargi p. Polsce* (skarga nr 28978/15),**
- ***Kurski p. Polsce* (skarga nr 26115/10),**
- **Grupa spraw *Buriak i 11 innych skarg p. Polsce* (skarga nr 73436/14),**

- **Ziemiński p. Polsce (skarga nr 1799/07).**

W kontekście powyższych informacji należy dodać, że ze względu na fakt, iż rezolucje końcowe przyjmowane przez KM stanowią lakoniczne, techniczne dokumenty (sprowadzające się do stwierdzenia przez KM, że w jego opinii państwo członkowskie przedsięwzięło wszelkie wymagane środki w celu wykonania określonego wyroku, czy też grupy wyroków ETPCz, zatem KM zamyka swój nadzór nad wykonaniem danej sprawy, dołączając raport z jej wykonania) nie ma potrzeby dołączania do Raportu tekstów poszczególnych rezolucji (o treści jw.). Jednakże, jak już wspomniano, wszystkie raporty z wykonania przedstawione przez rząd Komitetowi Ministrów w okresie sprawozdawczym, zostały dołączone do niniejszego Raportu w postaci Załącznika B.

IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2017 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków wydanych w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym KM wydał następujące decyzje, w których ocenił stan wykonania poszczególnych wyroków w polskich sprawach znajdujących się w agendzie posiedzeń KM-DH. Treść tych decyzji została przedstawiona w całości poniżej.

- Decyzja dotycząca **wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*** – podczas posiedzenia w dniach 7-8 marca 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:
 1. *wyrazili głęboki niepokój, że konsekwencje naruszeń Konwencji stwierdzonych przez Europejski Trybunał w tych sprawach, nie zostały naprawione, ponieważ skarżący w dalszym ciągu podlegają traktowaniu krytykowanemu przez Europejski Trybunał: od 2008 Pan Al Nashiri stale podlega ryzyku zastosowania kary śmierci, a obaj skarżący od wielu lat są narażeni na rażące zaprzeczenie sprawiedliwości;*
 2. *podkreślili, po raz kolejny, że obecna sytuacja skarżących jest wynikiem „nadzwyczajnej operacji wydawania” („extraordinary rendition”) zorganizowanej przez Stany Zjednoczone na terenie Polski, jak to wynika z wyroku Europejskiego Trybunału, ze względu na ich "przyzwolenie i współudział w programie szczególnie ważnych więźniów” („High-Value Detainees Programme”), polskie władze umożliwiły CIA nielegalne przekazanie skarżących pod jurysdykcję Stanów Zjednoczonych;*
 3. *w tym kontekście wyrazili również swoje głębokie zaniepokojenie faktem, że pomimo powtarzanych wezwań Komitetu Ministrów i Sekretarza Generalnego do Stanów Zjednoczonych Ameryki, władze amerykańskie nie spełniły żądań polskich władz w zakresie uzyskania gwarancji dyplomatycznych, że skarżący nie będą narażeni na traktowanie krytykowane przez Europejski Trybunał, mając na względzie fakt, iż Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy, wezwali władze amerykańskie jeszcze raz do przemyślenia swojego stanowiska i spełnienia polskich żądań w zakresie uzyskania gwarancji dyplomatycznych w odniesieniu do skarżących;*
 4. *mocno podkreślili pilną potrzebę aktywnego kontynuowania działań przez władze polskie za pośrednictwem wszystkich możliwych środków na najwyższych szczeblach, do usunięcia*

zagrożeń napotykanym przez skarżących, w celu wypełnienia swoich zobowiązań wynikających z Artykułu 46 Konwencji i poprosili władze polskie o regularne informowanie Komitetu o podjętych działaniach;

5. w przypadku braku działań podjętych przez polskie władze na najwyższych szczeblach, poza listami wysyłanymi do władz Stanów Zjednoczonych, poinstruowali Sekretariat w kwestii przygotowania projektu rezolucji tymczasowej, która ma być rozpowszechniona wraz z poprawionym projektem agendy obrad 1288. posiedzenia (czerwiec) (DH);
 6. zdecydowali o rozpatrywaniu środków indywidualnych i generalnych w tych sprawach na swoim 1288. posiedzeniu (czerwiec 2017 r.) (DH).
- Decyzja dotycząca wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce* – podczas posiedzenia w dniach 6-7 czerwca 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

Pilne środki indywidualne

1. przywołując swoją decyzję z marca 2017 r., w której wyrazili głęboki niepokój, że konsekwencje naruszeń Konwencji stwierdzonych przez Europejski Trybunał w tych sprawach, nie zostały naprawione, ponieważ skarżący w dalszym ciągu podlegają traktowaniu krytykowanemu przez Europejski Trybunał; odnotowali w tym zakresie informację o ostatnim spotkaniu pomiędzy Ambasadorem Rzeczypospolitej Polskiej w Stanach Zjednoczonych i przedstawicielami Departamentu Stanu Stanów Zjednoczonych dotyczącym kwestii gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących i odnotowali również, że kolejne spotkanie w tej kwestii jest planowane na najwyższym możliwym szczeblu;
2. podkreślili, że polskie władze muszą wykorzystać wszystkie możliwe środki do usunięcia, tak szybko jak to możliwe, ryzyka orzeczenia kary śmierci w stosunku do Pana Al Nashiriego oraz ryzyka narażenia obu skarżących na rażące naruszenie sprawiedliwości, wezwali je do kontynuowania wysiłków na najwyższym możliwym szczeblu;
3. biorąc pod uwagę zwłaszcza to, że Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy, pozostali głęboko zaniepokojeni nieustępliwym stanowiskiem władz Stanów Zjednoczonych by nie spełnić polskich żądań w zakresie uzyskania gwarancji dyplomatycznych w celu zapewnienia, że Pan Al Nashiri nie będzie podlegał karze śmierci i że żaden ze skarżących nie będzie narażony na rażące naruszenie sprawiedliwości;
4. przywołali w tej kwestii, że obecna sytuacja skarżących jest wynikiem „nadmierzającej operacji wydawania” („extraordinary rendition”) zorganizowanej przez Stany Zjednoczone na terytorium Polski, jak to wynika z wyroku Europejskiego Trybunału, ze względu na ich „przyzwolenie i współudział w programie szczególnie ważnych więźniów” („High-Value Detainees Programme”), polskie władze umożliwiły CIA nielegalne przekazanie skarżących pod jurysdykcję Stanów Zjednoczonych;

Środki indywidualne

5. *przywołali swoje wcześniejsze decyzje w kwestii efektywnego śledztwa w Polsce;*
6. *przywołując, że śledztwo w Polsce toczy się od ponad dziewięciu lat bez zauważalnych postępów, wezwali polskie władze do wdrożenia wszystkich możliwych środków w celu zakończenia go i do regularnego informowania Komitetu o dokonanych postępach, łącznie z zapewnieniem mapy drogowej dla kroków, które powinny zostać podjęte i informacji o przeciągającym się śledztwie w stosownym terminie przed grudniowym posiedzeniem; w tym kontekście wezwali zainteresowane Państwa Członkowskie do zapewnienia władzom polskim pomocy niezbędnej do zakończenia śledztwa;*

Środki generalne

7. *wezwali polskie władze do zakończenia refleksji nad środkami wymaganymi dla wzmocnienia nadzoru nad służbami specjalnymi i do przedstawienia Komitetowi konkretnych rezultatów tego procesu w stosownym terminie, najpóźniej przed ich 1302. posiedzeniem (grudzień 2017 r.) (DH);*
8. *zwrócili się do polskich władz o przekazanie jasnej wiadomości od najwyższych władz do służb wywiadowczych i służb bezpieczeństwa zaangażowanych w te sprawy o niedopuszczalności i braku tolerancji dla arbitralnego pozbawiania wolności, tortur i tajnych operacji wydawania;*
9. *zachęcili polskie władze do kontynuowania ich prac nad wprowadzeniem procedur krajowych gwarantujących niezakłóconą komunikację i wymianę dokumentów z Europejskim Trybunałem, niezależnie od trwającej refleksji nad możliwymi zmianami Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i do zapoznania Komitetu z informacjami o konkretnych rezultatach osiągniętych w tej kwestii;*
10. *zdecydowali, iż pilne środki indywidualne w tych sprawach będą rozpatrywane na ich 1294. posiedzeniu (wrzesień 2017 r.) (DH), a inne środki indywidualne i generalne na ich 1302. posiedzeniu (grudzień 2017 r.) (DH).*

• Decyzja dotycząca wyroków w sprawach **Al Nashiri p. Polsce** i **Abu Zubaydah p. Polsce** – podczas posiedzenia w dniach 19-21 września 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. *odnotowali z zaniepokojeniem, że sytuacja skarżących przez wiele lat nie uległa zmianie, ponieważ pan Al Nashiri stale podlega ryzyku zastosowania kary śmierci, a obaj skarżący nadal są narażeni na rażące zaprzeczenie sprawiedliwości; odnotowali w tym względzie informacje na temat niedawnego spotkania polskiego Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych z przedstawicielami Departamentu Stanu USA dotyczącego udzielenia gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących;*

2. *podkreślili znaczenie, kontynuacji aktywnego wykorzystywania przez polskie władze wszelkich możliwych środków na najwyższym szczeblu, w celu zapewnienia iż skarżący nie będą w dalszym ciągu podlegać traktowaniu krytykowanemu przez Europejski Trybunał i wezwali je do regularnego informowania Komitetu o podejmowanych krokach;*
3. *wyrazili głęboki żal, że pomimo działań podjętych przez polskie władze i powtarzanych wezwań Komitetu Ministrów i Sekretarza Generalnego, władze Stanów Zjednoczonych utrzymują swoje stanowisko, nie popierające polskich wniosków o gwarancje dyplomatyczne, że skarżący nie będą podlegali traktowaniu zabronionemu przez Europejską Konwencję Praw Człowieka; w tym zakresie przypomnieli, że obecna sytuacja skarżących jest wynikiem „nadzwyczajnej operacji wydawania” („extraordinary rendition”) zorganizowanej przez Stany Zjednoczone na terytorium Polski, jak to wynika z wyroku Europejskiego Trybunału, ze względu na ich "przyzwolenie i współudział w programie szczególnie ważnych więźniów” („High-Value Detainees Programme”), polskie władze umożliwiły CIA nielegalne przekazanie skarżących pod jurysdykcję Stanów Zjednoczonych;*
4. *przypomnieli, że kwestia krajowego śledztwa w sprawie wydarzeń i środków generalnych zostanie rozpatrzona na ich 1302. posiedzeniu (grudzień 2017 r.) (DH) i wyrazili oczekiwanie na otrzymywanie istotnych informacji dotyczących postępów osiągniętych w odniesieniu do tych aspektów, do czasu następnego spotkania.*

- **Decyzja dotycząca wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce* –** podczas posiedzenia w dniach 5-7 grudnia 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

Środki indywidualne

1. *odnotowali z niepokojem, że pomimo pewnych dodatkowych kroków podjętych przez organy ścigania, nadal nie ma wyraźnych postępów w krajowym śledztwie, które toczy się w tych sprawach od ponad dziewięciu lat;*
2. *wezwali polskie władze do zintensyfikowania wysiłków na rzecz zakończenia śledztwa i do dostarczenia Komitetowi informacji o pozostałych krokach śledztwa, jakie należy podjąć, oraz o przewidywanych ramach czasowych ich zakończenia; w tym kontekście powtórzyli również swoje wezwanie do zainteresowanych państw członkowskich, aby udzieliły władzom polskim pomocy, o którą wystąpiły, celem zakończenia śledztwa;*

Odnosnie środków generalnych

3. *zauważyli, że refleksje nad środkami wymaganymi do wzmocnienia nadzoru nad służbami specjalnymi zostały zakończone i że obecnie przygotowywane są przepisy dotyczące reformy obecnego systemu; wezwali polskie władze do dostarczenia Komitetowi do 30 marca 2018 r. informacji na temat treści propozycji legislacyjnych oraz etapów, które należy przyjąć w celu zapewnienia, iż niezbędne poprawki zostaną wprowadzone z należytą starannością;*

4. *powtórzyli ponadto swoje wezwanie skierowane do polskich władz, aby wysłały wiadomość do służb specjalnych i służb bezpieczeństwa o braku tolerancji wobec arbitralnego pozbawiania wolności, tortur i tajnych operacji wydawania.*
 5. *zachęcali władze do zintensyfikowania prac, celem wprowadzenia krajowych procedur gwarantujących swobodną komunikację z Europejskim Trybunałem oraz do przedstawienia orientacyjnych ram czasowych dla dalszych kroków, które należy podjąć, a także informacji na temat treści proponowanych rozwiązań;*
 6. *postanowili wznowić rozpatrywanie tych spraw najpóźniej na ich 1324. posiedzeniu (wrzesień 2018 r.) (DH) na podstawie informacji, które władze powinny przekazać w powyższych sprawach.*
- *Decyzja dotycząca dwóch wyroków **Kędzior p. Polsce** i **K.C. p. Polsce** – podczas posiedzenia w dniach 6-8 marca 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:*
 1. *w odniesieniu do środków indywidualnych, odnotowując jednocześnie poprawę sytuacji pana Kędziora i możliwość wystąpienia przez panią K.C. o podważenie jej umieszczenia w domu pomocy społecznej w dowolnym momencie, przypomnieli, że obowiązek regularnego weryfikowania konieczności dalszego przetrzymywania skarżących jest związany z przyjęciem środków generalnych; ponownie wezwali władze, by w międzyczasie zapewniły, że konieczność pozostania skarżących w domach opieki społecznej jest regularnie weryfikowana z urzędu (ex officio);*
 2. *odnotowali z zadowoleniem informację, że wymagane poprawki do ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, w tym wprowadzenie prawa osoby ubezwłasnowolnionej do odwołania się od decyzji o obowiązkowym umieszczeniu oraz okresowy automatyczny przegląd podstaw do dalszego pobytu w domu opieki społecznej wkrótce zostanie zatwierdzony przez Radę Ministrów i przedstawiony Parlamentowi do przyjęcia;*
 3. *zdecydowanie zachęcili władze do zakończenia procesu legislacyjnego bez dalszej zwłoki.*
 - *Decyzja dotycząca wyroku **P. i S. p. Polsce** – podczas posiedzenia w dniach 19-21 września 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:*
 1. *odnotowali, że dalsze środki indywidualne nie wydają się konieczne w tej sprawie i postanowili zamknąć nadzór nad nimi;*
 2. *zachęcili władze do dalszej refleksji nad środkami, które zapewnią kobietom starającym się o przeprowadzeniu zabiegu zgodnej z prawem aborcji, właściwe rozważenie i odpowiednią informację na temat kroków, jakie powinny podjąć w celu skorzystania z tego prawa, w szczególności gdy ciąża wynika z przestępstwa;*
 3. *zachęcili władze do przedstawienia informacji na temat tego jak, w sytuacji gdy lekarz powoła się na klauzulę sumienia, zapewnią, że kobiety starające się o przeprowadzeniu zabiegu*

zgodnej z prawem aborcji otrzymają pełną i wiarygodną informację na temat dostępu do usług medycznych do których są uprawnione;

4. w tym kontekście, wezwali również władze do przedstawienia informacji na temat działań podejmowanych wobec osób świadczących usługi medyczne w związku z nie wypełnianiem przez nich kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie zgodnej z prawem aborcji oraz na temat ogólnej dostępności do zabiegu zgodnej z prawem aborcji w polskim systemie zdrowia;
5. zachęcili władze do przedstawienia dodatkowych wyjaśnień, dlaczego istniejący mechanizm ochrony danych pacjentów był nieskuteczny w sprawie skarżących oraz wniosków z tego wynikających w celu zapobieżenia powtarzaniu się podobnych sytuacji;
6. zwrócili się do władz o przedstawienie dodatkowych informacji na temat wszelkich środków generalnych podjętych lub planowanych w celu zapewnienia właściwego traktowania nieletnich ubiegających się o przeprowadzenie zabiegu zgodnej z prawem aborcji.

• Decyzja dotycząca wyroków z grupy spraw *Bąk*, grupy *Majewski* oraz *Rutkowski i inni p. Polsce* – podczas posiedzenia w dniach 5-7 grudnia 2017 r. KM przyjął decyzję, w której delegaci do KM:

1. odnotowali z zainteresowaniem przyjęcie przez władze reformy legislacyjnej, jak również środków organizacyjnych w celu zwiększenia efektywności systemu sądowego; odnotowali jednak, że sytuacja dotycząca przewlekłości postępowań pozostaje zróżnicowana i zachęcili władze do przedstawienia Komitetowi analizy przyczyn tej sytuacji i trudności zaobserwowanych w 2016 r. w odniesieniu do niektórych kategorii spraw oraz, w stosownych przypadkach, środków mających rozwiązać te trudności;
2. zachęcili władze do przedstawienia Komitetowi informacji, w tym statystyk, pozwalających na ocenę wpływu przyjętych lub planowanych ostatnio środków, a zwłaszcza zmian kodeksów postępowania, rekrutacji nowych sędziów i przekazania kompetencji innym prawnikom;
3. z zadowoleniem przyjęli poprawki do Ustawy z 2004 r., które weszły w życie w 2017 r., mające na celu wyeliminowanie problemów odnotowanych przez Europejski Trybunał w odniesieniu do stosowania tego środka; zwrócili się do władz o przekazanie informacji na temat stosowania przez sądy krajowe nowych ram prawnych, w szczególności w zakresie wysokości przyznanych odszkodowań oraz zgodności z orzecznictwem Europejskiego Trybunału;
4. postanowili o zamknięciu 103 spraw repetytywnych, w których nie są wymagane dalsze środki indywidualne i przyjęli rezolucję końcową [CM/ResDH\(2017\)426](#); postanowili kontynuować rozważania dotyczące środków generalnych koniecznych do rozwiązania problemu przewlekłości postępowań cywilnych i karnych oraz do zapewnienia skuteczności środka przewidzianego Ustawą z 2004 r. w kontekście nadzoru nad sprawami *Bąk*, *Majewski*, *Rutkowski* i *Zaluska*;

5. postanowili wznowić rozpatrywanie spraw Bąk, Majewski, Rutkowski i Załuska najpóźniej na ich 1331. posiedzeniu (grudzień 2018 r.) (DH).

V. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2017 r.

Międzyresortowy Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który zajmuje się między innymi wypracowywaniem strategii wykonywania wyroków Trybunału, w okresie sprawozdawczym spotkał się czterokrotnie na posiedzeniach plenarnych (w dniach 30 marca, 21 czerwca, 28 września i 14 grudnia) oraz odbyło się jedno posiedzenie grupy roboczej. Ponadto Zespół pracował na bieżąco, wymieniając korespondencję w sprawach znajdujących się w agendzie KM. Szczegółowe sprawozdania z posiedzeń plenarnych są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych w zakładce *Polityka zagraniczna – Europejski Trybunał Praw Człowieka - wykonywanie wyroków*:

http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/wykonywanie_wyrokow_etpcz.

Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu są również dołączone do niniejszego Raportu, jako Załącznik C.

Szczególny charakter miało posiedzenia Zespołu w dniu 30 marca 2017 r. z uwagi na udział w nim delegacji rządu ukraińskiego oraz Parlamentu Ukrainy pod przewodnictwem Pana Ivana Lishchyny, zastępcy podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości i agenta rządu ukraińskiego w postępowaniach przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Delegacja złożyła wizytę w Polsce celem zapoznania się z polskimi mechanizmami w zakresie wykonywania wyroków ETPCz, które uważane są za jedne z modelowych pośród 47 państw Rady Europy.

Posiedzenie Zespołu, które miało miejsce w dniu 14 grudnia 2017 r., podobnie, jak w ubiegłych latach, było posiedzeniem podsumowującym kolejny rok działań rządu na rzecz wykonywania wyroków Trybunału.

Posiedzenie to, jak każde ostatnie posiedzenie plenarne Zespołu w roku, miało rozszerzoną formułę. Oprócz stałych członków (przedstawicieli poszczególnych resortów, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej) i uczestników posiedzeń Zespołu, tj. przedstawicieli Krajowej Rady Sądownictwa, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego, Prokuratury Krajowej, Kancelarii Sejmu i Senatu, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, do udziału w nim zaproszeni zostali między innymi przedstawiciele: Kancelarii Prezydenta RP, Najwyższej Izby Kontroli, Rady Legislacyjnej, Rzecznika Praw Dziecka, Rządowego Centrum Legislacji oraz reprezentanci organizacji pozarządowych (Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Amnesty International, Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, Ordo Iuris, Instytut na rzecz Państwa i Prawa) i przedstawiciele zawodów prawniczych (Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Rady Radców Prawnych). Zaproszenie na posiedzenie Zespołu otrzymali również, podobnie jak w poprzednich latach, Przewodniczący Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, którzy jednak na posiedzenie nie przybyli. Z uwagi na szczególny charakter posiedzenia uczestniczył w nim Podsekretarz stanu w MSZ Pan prof. dr hab. Jacek Czaputowicz. Ponadto w posiedzeniu uczestniczyli: Pan senator Zbigniew Cichoń oraz Pani dr Hanna Machińska, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich.

Dodatkowo w dniu 20 marca 2017 r. odbyło się posiedzenie grupy roboczej Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Posiedzenie zostało zwołane w związku z wizytą w Polsce Pana Pierre-Yves'a Le Borgn'a, deputowanego do Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy, Sprawozdawcy Komisji ds. Prawnych i Praw Człowieka ZPRE. Głównym celem wizyty Pana Le Borgn'a było zebranie informacji nt. działań podjętych w Polsce od czasu przyjęcia w dniu 30 września 2015 r. poprzedniego raportu ZPRE w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, autorstwa Pana Klaasa de Vriesa.

W posiedzeniu poza Panem Le Borgnem i towarzyszącą mu Panią Agnieszką Szklaną, reprezentującą Sekretariat ZPRE, uczestniczyli przedstawiciele: Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji; Ministerstwa Sprawiedliwości; Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; Ministerstwa Zdrowia; Rzecznika Praw Pacjenta; Prokuratury Krajowej; Naczelnego Sądu Administracyjnego; Służby Więziennej oraz Pani Anna Trębaczewicz (sekretarz Delegacji Parlamentarnej do ZPRE).

Ponadto Zespół jak zawsze pracował pomiędzy sesjami plenarnymi poprzez prowadzenie roboczych uzgodnień.

VI. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów przez uprawnione podmioty oraz udzielonych w związku z tymi komunikacjami odpowiedzi Rządu

W okresie sprawozdawczym uprawnione podmioty, tj. organizacje pozarządowe oraz Naczelna Rada Adwokacka, wniosły do KM łącznie 4 komunikacje dotyczące stanu wykonania niektórych wyroków wydanych w polskich sprawach. Komunikacje te zostały wymienione poniżej, natomiast ich pełne teksty wraz z odpowiedziami Rządu są załączone do niniejszego Raportu w postaci Załącznika F.

- W dniu 8 lutego 2017 r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. grupy wyroków *Kurlowicz, Jucha i Żak oraz Lewandowska-Malec p. Polsce* (wyroki dotyczące wolności wyrażania opinii) przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MS. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronie Rady Europy: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806f5f94.
- W dniu 4 września 2017 r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. wyroków *P. i S. p. Polsce, R.R. p. Polsce oraz Tysiąc p. Polsce* (wyroki dotyczące egzekwowania prawa do legalnej aborcji oraz dostępu do badań prenatalnych) przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MZ. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronie Rady Europy: <https://rm.coe.int/16807438d7>.
- W dniu 14 września 2017 r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. *P. i S. p. Polsce* (wyrok dotyczący egzekwowania prawa do legalnej aborcji) przez Centrum Praw Reprodukcyjnych. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we

współpracy z MZ. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią są dostępne na stronach Rady Europy:

<https://rm.coe.int/1680751a47>,

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759aba.

- W dniu 28 listopada 2017 r. Pełnomocnik otrzymał komunikację przesłaną do KM ws. grupy spraw *Rutkowski i Inni p. Polsce* (wyrok pilotażowy dotyczący przewlekłości postępowań) przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Odpowiedź na tę komunikację została przygotowana we współpracy z MS. Zarówno komunikacja, jak i odpowiedź na nią jest dostępna na stronie Rady Europy:

<https://rm.coe.int/1680772dc9>.

VII. Informacje na temat posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworzędności i Petycji Senatu RP

W dniu 27 czerwca 2017 r. Pani Minister Renata Szczech, Podsekretarz Stanu w MSZ, uczestniczyła, wraz z Pełnomocnikiem, w posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworzędności i Petycji Senatu RP. Pani Minister przedstawiła członkom Komisji oraz obecnym na posiedzeniu gościom: przedstawicielom administracji publicznej, w tym Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Zdrowia i Prokuratury Krajowej, a także społeczeństwa obywatelskiego, *Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2016 r.*

W swoim wystąpieniu Pani Minister wskazała, że działania na rzecz realizacji orzeczeń Trybunału w sprawach dotyczących Polski, a także dostosowywania prawa i praktyki do standardów wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, podejmowane od kilku lat ze wzmoczoną intensywnością, przynoszą dobre rezultaty. Dla zilustrowania tej tezy przedstawiła liczne dane statystyczne. Podkreśliła, że w 2016 r. Trybunał zakomunikował Rządowi jedynie 69 nowych skarg, po 170 w 2015 r. oraz że w 2016 r. w sprawach polskich zostało wydanych 26 wyroków. Wskazała również na systematyczny spadek liczby orzeczeń znajdujących się w fazie wykonania pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy z 924 na koniec 2011 r. do 223 na koniec 2016 r.

Pani Minister przypomniała również, że integralną część Raportu stanowią jego załączniki, w tym kontekście zaznaczyła, że do Raportu za 2016 r. po raz pierwszy został dołączony Załącznik F, który zawiera pełne teksty komunikacji przesłanych do nadzorującego wykonywanie orzeczeń ETPCz - Komitetu Ministrów Rady Europy przez uprawnione do tego podmioty (organizacje pozarządowe oraz Naczelną Radę Adwokacką) wraz z odpowiedziami rządu. Ponadto zwróciła uwagę na dwa załączniki. Załącznik D, zawierający listę wybranych orzeczeń Trybunału wydanych w 2016 r. wobec innych państw, które mają lub potencjalnie mogą mieć znaczenie dla polskiego porządku prawnego i dla praktyki stosowania prawa. A także na załącznik E, przedstawiający informację na temat koniecznych zmian w prawie polskim i praktyce jego stosowania, niezbędnych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jak również informację nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału będących skutkiem obowiązywania nieodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z nieodpowiedniej praktyki.

VIII. Informacje na temat działań Pełnomocnika mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę

- **Funkcjonowanie Zarządzenia o utworzeniu Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka po nowelizacji przeprowadzonej w 2015 r. wprowadzającej nowe zasady współpracy międzyinstytucjonalnej ws. wykonywania wyroków ETPCz**

Ministerstwo Spraw Zagranicznych monitoruje realizację obowiązków wynikających z Zarządzenia. Ze względu na czas, jaki minął od przyjęcia znowelizowanego Zarządzenia możliwe stało się dokonanie oceny jego funkcjonowania w praktyce. Głównym celem nowelizacji było doprowadzenie do terminowego przygotowywania planów działań i raportów z wykonania poszczególnych wyroków Trybunału przez podmioty za to odpowiedzialne. W tym zakresie, jeśli chodzi o 2017 r., głównym podmiotem przygotowującym te dokumenty zgodnie z przepisami znowelizowanego Zarządzenia było MS ze względu na problematykę wyroków będących przedmiotem egzekucji w 2017 r. Współpracę z tym resortem w okresie sprawozdawczym należy ocenić pozytywnie. MS przysyłało żądane dokumenty terminowo i w razie konieczności, wynikającej np. z uwag SWW, w miarę możliwości je uzupełniało. Szczególnie należy też podkreślić dużą sprawność tłumaczenia wyroków ETPCz stwierdzających naruszenia w sprawach dotyczących Polski (w 2017 r. sprawy te były we właściwości MS i MSWiA). Generalnie bardzo pozytywnie należy też ocenić współpracę i dialog prowadzony w 2017 r. na forum Zespołu ds. ETPCz z udziałem wszystkich właściwych w sprawie wykonania wyroku organów władzy wykonawczej, ustawodawczej, sądowej, a także Rzecznika Praw Obywatelskich i Rządowego Centrum Legislacji. Tego typu dialog pozwala w sposób wszechstronny przeanalizować sposób wykonania poszczególnych wyroków i znacząco przyspiesza ten proces.

- **Badanie przez MSZ projektów aktów prawnych pod względem ich zgodności z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.**

Kierowany przez Pełnomocnika Departament do spraw Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka (dalej DPOPC) MSZ nadal opiniuje projekty aktów prawnych oraz stanowisk rządu do projektów parlamentarnych. W 2017 r. Departament przeprowadził około 626 takich analiz.

- **Informacja na temat kontynuacji inicjatywy polegającej na tłumaczeniu na język polski wyroków Trybunału wydanych w sprawach dotyczących innych państw**

W dniu 24 marca 2014 r. MSZ, Ministerstwo Sprawiedliwości, Trybunał Konstytucyjny i Naczelny Sąd Administracyjny podpisały porozumienie ws. tłumaczeń wyroków ETPCz wydanych w sprawach przeciwko innym państwom. Z dniem 31 sierpnia 2015 r. do Porozumienia przystąpił Prokurator Generalny, który zobowiązał się do zapewnienia tłumaczenia na język polski, od dnia 1 stycznia 2016 r., po 10 orzeczeń rocznie.

Strony Porozumienia wspólnie dokonują wyboru orzeczeń Trybunału do tłumaczenia, a także przekazują sobie wzajemnie przetłumaczone orzeczenia celem udostępnienia na stronach internetowych oraz wykorzystywania w działalności upowszechniającej i szkoleniowej. Tłumaczenia są również przekazywane do bazy orzeczeń Trybunału HUDOC.

Dotychczasowa współpraca przyniosła wymierne rezultaty: przetłumaczonych zostało już 127 orzeczeń ETPCz w sprawach dotyczących innych państw (z tego 34 w 2017 r.). MSZ rozpoczęło również tłumaczenie streszczeń wyroków przygotowywanych przez Kancelarię Trybunału (w 2017 r. przetłumaczyło ich 28). Tłumaczenia są zamieszczane m.in. w bazach orzecznictwa prowadzonych na stronach ETPCz i MS. Polski model współpracy, zakładający bezpośrednie włączenie TK, NSA i prokuratury do procesu selekcji i tłumaczenia wyroków Trybunału, jest bardzo pozytywnie oceniany w Radzie Europy i wskazywany jako przykład dobrej praktyki.

➤ **Informacja na temat organizacji wizyt studyjnych i delegacji (secondmentów) dla polskich sędziów do Trybunału**

W 2017 r. RE nie wystąpiła do MSZ z propozycją zorganizowania wizyt studyjnych polskich sędziów. Z tego względu MSZ zachęcało podmioty współpracujące w ramach Zespołu ds. ETPCz do organizacji własnych wizyt studyjnych dla pracowników i zaplanowania środków budżetowych na ten cel. W 2017 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zorganizowało 3 wizyty studyjne do Trybunału i Rady Europy dla polskich (oraz norweskich) sędziów w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Łącznie w trzech wizytach udział wzięło 71 sędziów polskich oraz 2 przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości. Ponadto wizyty studyjne do Rady Europy i Trybunału były również organizowane we współpracy z Programem Wymiany Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN): w 2017 r. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury wysłała 8 osób (sędziów i prokuratorów) na 5 takich wizyt studyjnych, natomiast Naczelny Sąd Administracyjny wysłał dwóch swych sędziów.

Jeśli chodzi o delegowanie polskich sędziów do pracy w Trybunale i SWW, to decyzją Ministra Sprawiedliwości, z dniem 19 czerwca 2017 r. zostało zakończone oddelegowanie polskiego sędziego do SWW, natomiast kontynuowane jest oddelegowanie polskiego sędziego do Kancelarii Trybunału. Podsumowując zakończoną delegację sędziego do Sekcji Wykonywania Wyroków (w okresie 2012-2017), należy zaznaczyć, że wpłynęła ona pozytywnie na usprawnienie procedowania polskich spraw i wypracowanie metodologii działań koniecznych do podjęcia przez władze polskie w ramach procedury wykonywania.

➤ **Kontynuowanie działań w celu ochrony kwot zasądzanych przez Trybunał przed egzekucją na rzecz Skarbu Państwa**

W 2017 r. wprowadzono regulację umożliwiającą umorzenie kwot zastępstwa procesowego Skarbu Państwa zasądzonych w postępowaniu, w którym następnie stwierdzono, że doszło wobec dłużnika do naruszenia Konwencji lub Protokołów dodatkowych do Konwencji. Od 2015 r. prowadzone były (z udziałem Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa) prace w celu wprowadzenia stosownych zmian w *ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.). W rezultacie tych prac doprowadzono do nowelizacji ww. ustawy i wprowadzenia do niej przepisu umożliwiającego umarzenie na wnioski skarżących kosztów zastępstwa procesowego Skarbu Państwa zasądzonych w postępowaniu krajowym, w którym doszło do naruszenia Konwencji stwierdzonego orzeczeniem ETPCz. Zmiana ta ma na celu zagwarantowanie lepszej ochrony przed egzekucją kwot zasądzonych przez ETPCz

na rzecz skarżących i jednocześnie ma zapobiegać ewentualnym problemom z wykonaniem przez Polskę orzeczeń Trybunału.

➤ Szkolenia

Pełnomocnik angażuje się w przeprowadzanie szkoleń na temat problematyki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i innych kwestii dotyczących międzynarodowych systemów ochrony praw człowieka dla pracowników organów publicznych w razie zgłoszenia zapotrzebowania przez te podmioty. W 2017 r. Zastępca Pełnomocnika dwukrotnie przeprowadził szkolenia dla koordynatorów Policji do walki z przestępstwami z nienawiści – zarówno dla koordynatorów funkcjonujących w ramach pionu kryminalnego Policji, jak i dla nowych koordynatorów w pionie do walki z cyberprzestępczością, powołanych w 2017 r., w związku z realizacją zalecenia sformułowanego w 2015 r. przez Europejską Komisję przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji - ECRI. Przedmiotem szkoleń były głównie zalecenia ECRI zawarte w jej 5 raporcie nt. Polski z 2015 r., na jednym ze szkoleń omówiono także częściowo najważniejsze orzeczenia ETPCz w odniesieniu do ścigania przestępstw z nienawiści.

IX. Informacja na temat wizyty w Polsce Sprawozdawcy Komisji ds. Prawnych i Praw Człowieka ZPRE, Pana Pierre-Yves Le Borgn'a

W dniach 20-21 marca 2017 r. z wizytą w Polsce przebywał Pan Pierre-Yves Le Borgn', deputowany do Zgromadzenia Narodowego z okręgu Francuzów mieszkających poza granicami kraju oraz członek Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

Głównym celem wizyty Pana Le Borgn'a było zebranie informacji nt. działań podjętych w Polsce od czasu przyjęcia w dniu 30 września 2015 r. poprzedniego raportu ZPRE w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, autorstwa Pana Klaasa de Vriasa .

W celu właściwego przedstawienia Panu Le Borgn'owi stanu wykonania wyroków Trybunału w Polsce w dniu 20 marca 2017 r. zorganizowane zostało posiedzenie grupy roboczej Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym uczestniczyli poza Pełnomocnikiem Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przed ETPCz przedstawiciele wybranych resortów i podmiotów odpowiedzialnych za implementację wyroków Trybunału. W trakcie spotkania Pan Le Borgn' zainteresowany był przede wszystkim polskimi mechanizmami służącymi wykonywaniu wyroków ETPCz, w szczególności funkcjonowaniem Zespołu do spraw ETPCz, zaangażowaniem polskiego parlamentu w proces wykonywania wyroków oraz upowszechnianiem przez rząd standardów Konwencji, m.in. poprzez szkolenia dla sędziów prowadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury. Ponadto Pan Le Borgn' dopytywał o szczegółowe kwestie wykonania wyroków dotyczących przewlekłości postępowań sądowych oraz wyroków *Al Nashiri* i *Abu Zubaydah p. Polsce*.

Niezależnie od wizyty w MSZ, Pan Le Borgn' miał okazję podczas pobytu w Polsce spotkać się z przedstawicielami: Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwa Sprawiedliwości, sędziami Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, a także z posłami Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP oraz senatorami z Komisji Praw

Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, jak również z zastępcą, RPO Panem Krzysztofem Olkowiczem.

W dniu 29 czerwca 2017 r. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przyjęło rezolucję (*Resolution 2178(2017)*) oraz raport nt. implementacji wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W kontekście Polski należy zaznaczyć, że raport odnotowuje postęp, jaki poczyniły władze polskie w wykonywaniu wyroków Trybunału od czasu przyjęcia w 2015 r. poprzedniego raportu ZPRE. Raport zaznacza, że Polska zamknęła już większość grup spraw wskazanych w poprzednim raporcie ZPRE i spadła z 7 na 10 miejsce w prowadzonym przez ZPRE rankingu państw z największą liczbą orzeczeń Trybunału wymagających wykonania. Dodatkowo raport pozytywnie ocenia działania rządu RP związane z przygotowaniem rocznych raportów nt. wykonywania wyroków ETPCz oraz funkcjonowaniem międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz.

X. Informacja na temat wizyty w Polsce delegacji ukraińskiego Pełnomocnika ds. ETPCz, Pana Ivana Lishchyna

W dniach 27-31 marca 2017 r. z wizytą w Polsce przebywała delegacja z Ukrainy, w skład której wchodził Pan Ivan Lishchyna, Pełnomocnik rządu Ukrainy przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w randze zastępcy wiceministra Sprawiedliwości, a zarazem Przewodniczący delegacji, Pan Andrii Pomazanow, Poseł do parlamentu Ukrainy, członek Komisji Prawnej i Sprawiedliwości, Pani Maryna Skliarenko, Pierwszy Zastępca Szefa Departamentu Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa Sekretariatu Rady Ministrów Ukrainy oraz kierownictwo i pracownicy Biura Pełnomocnika Rządu, a także przedstawicielka Biura Rady Europy w Kijowie.

Wizyta została zorganizowana przez Biuro Rady Europy w Kijowie we współpracy z Departamentem Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Praw Człowieka MSZ. Głównym celem wizyty było zapoznanie przedstawicieli Ukrainy z polskim systemem wykonywania wyroków, w kontekście przeprowadzanej na Ukrainie reformy sądownictwa.

Z uwagi na powyższy cel członkowie delegacji spotkali się z przedstawicielami Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego, Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, a także z Komisją Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP pod przewodnictwem Pana Senatora Michała Seweryńskiego oraz z Zastępcą Rzecznika Praw Obywatelskich, Panem Krzysztofem Olkowiczem. Wzięli także udział, na swoje szczególne życzenie, w posiedzeniu Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka pod przewodnictwem Pani Minister Renaty Szczęch.

XI. Informacja na temat wizyty w MSZ Zastępcy gruzińskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, Pani Ekaterine Skhiladze

W dniu 22 listopada 2017 r. w siedzibie Ministerstwa Spraw Zagranicznych odbyło się spotkanie przedstawicieli Departamentu ds. Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka MSZ z delegacją pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich Gruzji. Delegacji gruzińskiej przewodniczyła Pani Ekaterine Skhiladze, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich Gruzji. Głównym celem wizyty było zebranie informacji nt. działań podejmowanych w Polsce w celu wypełnienia międzynarodowych zobowiązań.

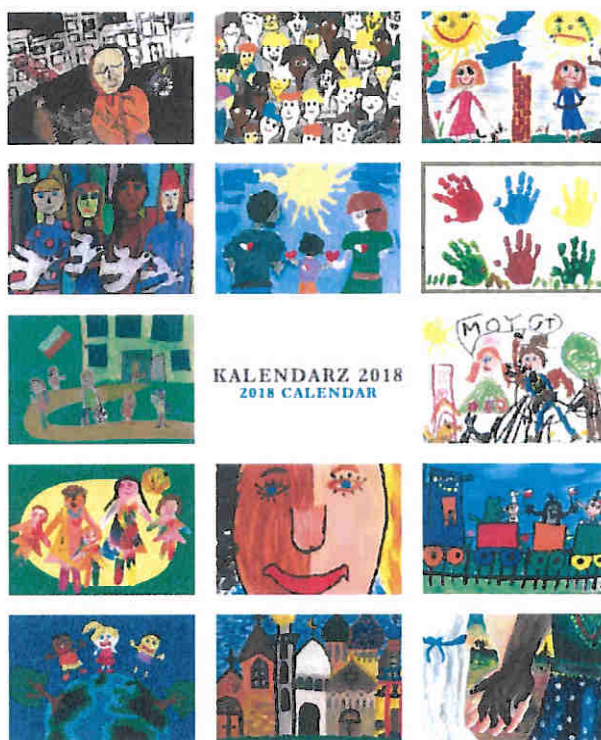
Podczas spotkania przedstawiciele MSZ przekazali informacje na temat polskich mechanizmów służących wykonywaniu wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Szczególną uwagę zwrócili na: sposób działania międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz, opracowywane w MSZ, a następnie przyjmowane przez Radę Ministrów Raporty z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę, oraz na zaangażowanie polskiego parlamentu w wykonywanie wyroków Trybunału. Podkreślili, że w wyniku działań podejmowanych w ostatnich latach, od 2013 r. liczba spraw polskich pozostających w fazie wykonywania zmniejszyła się o ponad połowę. Zwrócili również uwagę na szereg działań miękkich, podnoszących świadomość, na które składają się m.in. coroczne SeminaRIA Warszawskie, czy tłumaczenie orzeczeń ETPCz przeciwko innym państwom. Przewodnicząca delegacji, Pani Ekaterine Skhiladze, dziękując za uzyskane informacje, zaznaczyła, że Polska jest postrzegana jako kraj, którego działania w celu wykonywania wyroków ETPCz mogą służyć za wzór dla innych państw.

XII. Informacja na temat wizyty uczestników Akademii Rozszerzeniowej - Bałkany

W ramach działalności Pełnomocnika mającej na celu wspieranie projektów MSZ w zakresie dzielenia się przez Polskę doświadczeniami skutecznej transformacji, w maju 2017 r. pracownicy Departamentu ds. Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka w MSZ zaprezentowali uczestnikom trzeciej edycji Akademii Rozszerzeniowej dla sześciu państw Bałkanów Zachodnich – Albanii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Kosowa, Macedonii, Serbii, rozwiązania stosowane w Polsce w zakresie wykonywania wyroków i upowszechniania standardów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

XIII. Organizacja konkursu plastycznego *Rzeczpospolita Praw Człowieka. 25-lecie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce*

W 2017 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych podjęło się organizacji konkursu plastycznego skierowanego do dzieci w wieku 6-15 lat pn. *Rzeczpospolita Praw Człowieka. 25-lecie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce*. Celem konkursu było promowanie praw i wolności chronionych Konwencją w szkołach i większe zainteresowanie dzieci uczeniem się na temat praw człowieka we współczesnym świecie. Dzieci zostały poproszone o zilustrowanie, w jaki sposób przestrzegane są postanowienia Konwencji. Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w dwóch edycjach – krajowej, adresowanej do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, za organizację której odpowiadał Departament ds. Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka w MSZ i międzynarodowej – pozostającej w gestii Departamentu Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej MSZ. Krajowa edycja konkursu cieszyła się ogromnym zainteresowaniem młodych uczestników – do Ministerstwa Spraw Zagranicznych przesłano 1242 prace plastyczne, a wśród uczestników konkursu znaleźli się również uczniowie szkół specjalnych. W dniu 9 czerwca 2017 r. odbyło się uroczyste wręczenie nagród laureatom krajowej edycji konkursu. Prace tych 14 laureatów zostały przez MSZ wydrukowane w formie kalendarza na 2018 r. i szeroko rozpowszechnione.

 Rzeczpospolita Praw Człowieka. 25-lecie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce
 Prace laureatów konkursu plastycznego zorganizowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych
 The Republic of Human Rights. 25 years of the European Convention on Human Rights in Poland
 Works awarded in an art contest launched by the Polish Ministry of Foreign Affairs

Konkurs zorganizowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych był nie tylko okazją do zaprezentowania przez uczestników swoich zdolności plastycznych, ale przede wszystkim przyczynił się do upowszechniania wiedzy prawach człowieka wśród dzieci i młodzieży.

XIV. Organizacja konferencji *Reprezentacja RP przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka – ponad dwie dekady doświadczeń MSZ*

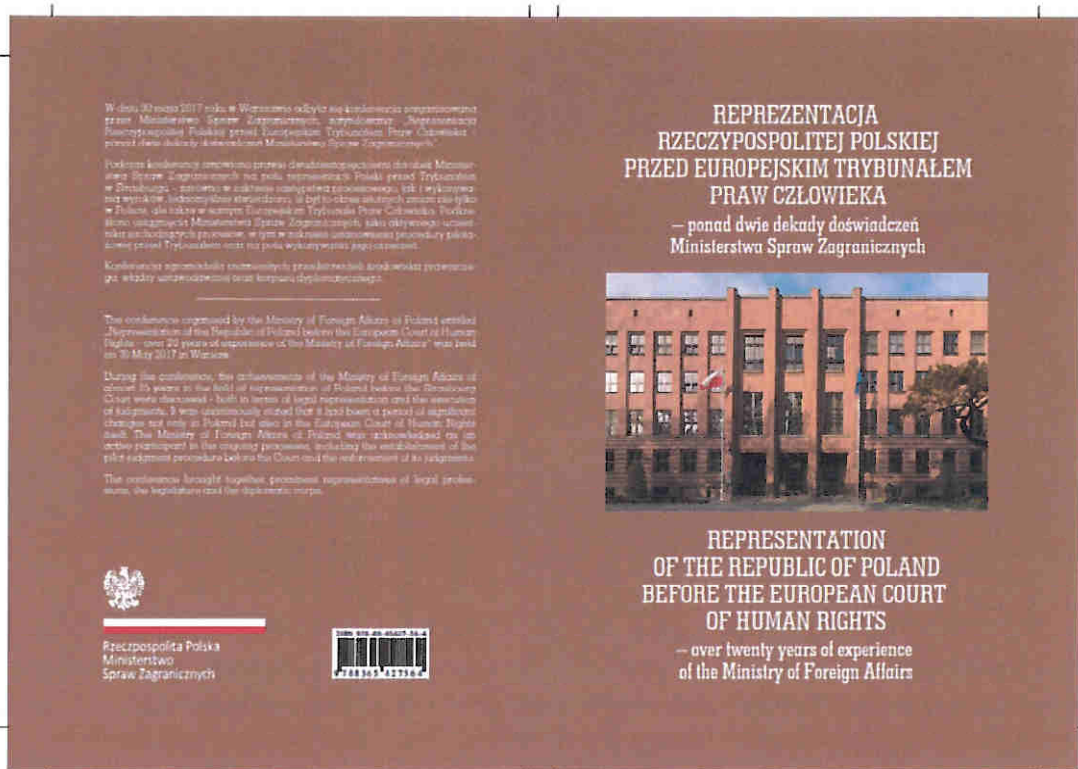
W dniu 30 maja 2017 r. w Warszawie odbyła się konferencja zatytułowana *Reprezentacja RP przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka – ponad dwie dekady doświadczeń MSZ*. Celem konferencji było podkreślenie osiągnięć MSZ na polu reprezentacji Polski w postępowaniach strasburskich. Pretekstem do zorganizowania wydarzenia stała się 20 rocznica wydania pierwszego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w stosunku do Polski w sprawie *Proszak*.

Konferencja miała charakter seminarium z udziałem wysokich rangą urzędników, przedstawiceli kadry naukowej oraz władzy ustawodawczej. W charakterze prelegentów udział wzięły m.in. osoby od lat zajmujące się kwestiami ochrony praw człowieka na forum Rady Europy: Pani Renata Degener, Zastępca Kanclerza I Sekcji w Europejskim Trybunale Praw Człowieka, Pani Geneviève Mayer, Dyrektor Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Radzie Europy oraz Pani Dr Agnieszka Szklanna, Sekretarz w Komitecie ds. Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady

Europy. W konferencji udział wzięło 180 uczestników, w tym parlamentarzyści, wśród których obecny był Pan prof. Michał Seweryński, Wicemarszałek Senatu.

Konferencja stała się okazją do przedstawienia doświadczeń MSZ na polu reprezentacji Polski w postępowaniach przed ETPCz, zwłaszcza w zakresie przyczynienia się do ustanowienia i rozwoju procedury pilotażowej oraz na polu wykonywania wyroków. Przedstawiciele Kancelarii Trybunału oraz Rady Europy wielokrotnie podkreślali unikalne podejście władz polskich, oparte na dialogu i współpracy. Konferencja pozwoliła ukazać odbiorcom wieloaspektowość zadań realizowanych przez Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. ETPCz. Umożliwiła także przedstawienie na forum krajowym jak działania MSZ w dziedzinie reprezentacji Polski przed ETPCz odbierane są na poziomie międzynarodowym. W szczególności stała się okazją do podkreślenia pozytywnego wizerunku Polski, związanego z wieloletnią praktyką MSZ do uwzględniania w postępowaniach przed ETPCz szerszego kontekstu prawnego i politycznego, z jakim związane jest sądownictwo międzynarodowe.

Rezultatem konferencji jest publikacja zawierająca wystąpienia uczestników, podsumowujące ponad dwie dekady doświadczeń MSZ w reprezentowaniu Polski przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.

XV. Organizacja XI Seminarium Warszawskiego

Seminaria Warszawskie to cykl konferencji poświęconych prawom człowieka i standardom ich ochrony w systemie Rady Europy, organizowanych z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Ich celem jest wspieranie dyskusji eksperckiej nt. rozwoju mechanizmów ochrony praw człowieka na poziomie krajowym i europejskim

W dniu 24 listopada 2017 r. w Warszawie, w siedzibie Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego, odbyło się XI Seminarium Warszawskie, zorganizowane przez Departament ds. Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Tematem jedenastej edycji Seminarium było hasło *Prawo do godnego życia w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i innych standardów międzynarodowych*.

Konferencja była okazją do analizy praktycznych aspektów praw społecznych, w tym kwestii praw pracowniczych, praw seniorów, prawa do zabezpieczenia społecznego czy prawa do odpowiedniej żywności. Prelegentami konferencji byli wybitni przedstawiciele świata nauki oraz praktycy zajmujący się zagadnieniami ochrony praw człowieka. Seminarium otworzył Pan Wojciech Federczyk, dyrektor Krajowej Szkoły Administracji Publicznej. Gości przywitani również Pani Elżbieta Bojanowska, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Pan Jacek Czaputowicz, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Wykład honorowy, poświęcony roli Rady Europy jako obrońcy praw społecznych wygłosił Pan Régis Brillat, Dyrektor Departamentu Europejskiej Karty Społecznej i Sekretarz Wykonawczego Europejskiego Komitetu Praw Społecznych Rady Europy. XI Seminarium Warszawskie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem gości z wielu środowisk - łącznie w konferencji udział wzięło ponad dwieście osób, w tym ponad trzydziestu przedstawicieli korpusu dyplomatycznego.

XVI. Realizacja zaleceń Rady Europy wydawanych w ramach procesu reformy Trybunału i systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

W ramach trwającego w Radzie Europy tzw. procesu Interlaken, toczącego się od 2010 r., mającego na celu zmniejszenie zaległości spraw zawisłych przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i zwiększenie skuteczności funkcjonowania systemu Konwencji, państwa Rady Europy są regularnie proszone o przedstawianie sprawozdań nt. działań podjętych przez nie w celu realizacji zaleceń Komitetu Ministrów Rady Europy dotyczących poprawiania implementacji Konwencji na poziomie krajowym oraz wykonywania wyroków Trybunału.

W okresie sprawozdawczym Biuro Pełnomocnika MSZ przygotowało dla Komitetu Zarządzającego Praw Człowieka Rady Europy obszerną *Informację nt. implementacji przez władze polskie decyzji Komitetu Ministrów Rady Europy wydanych w ramach follow-up raportu Komitetu Zarządzającego Praw Człowieka (CDDH) na temat długoterminowej przyszłości systemu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, prezentującą działania podjęte przez władze polskie w 2017 r. Informacja została przygotowana w oparciu o informacje własne MSZ oraz wkłady otrzymane od organów uczestniczących w pracach Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W ramach Zespołu, MSZ regularnie informuje uczestników na temat trwającego procesu reformy ETPCz i zaleceń formułowanych przez Komitet Ministrów RE wobec państw członkowskich. Przedstawia również sugestie dotyczące możliwych sposobów realizacji tych zaleceń. Na posiedzeniu w dniu 28 września 2017 r. Zastępca Pełnomocnika MSZ przedstawiła członkom Zespołu informację podsumowującą działania podjęte przez władze polskie w odniesieniu do Deklaracji Brukselskiej w sprawie *implementacji Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, naszej wspólnej odpowiedzialności przyjętej w 2015 r. na*

konferencji wysokiego szczebla Rady Europy. Wskazała również na te dobre praktyki organów krajowych, które mogłyby stanowić inspirację dla innych organów krajowych uczestniczących w pracach Zespołu. Tego typu wymianie dobrych praktyk służą również bieżące posiedzenia Zespołu ds. ETPCz, na każdym z nich jeden wybrany podmiot jest bowiem proszony przez Pełnomocnika o zaprezentowanie działań podejmowanych w celu poprawiania implementacji Konwencji i wykonywania wyroków Trybunału. W 2017 r. swoje praktyki prezentowały: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Prokuratura Krajowa, Ministerstwo Edukacji Narodowej.

XVII. Informacje statystyczne

W ciągu 2017 r. Polska poprawiła statystyki dotyczące skarg zawisłych przed ETPCz, których liczba spadła w stosunku do roku 2016. Do składów sędziowskich Trybunału skierowano 2066 nowych skarg przeciwko Polsce, a więc ok. 350 mniej niż w 2016 r., kiedy sędziom Trybunału przydzielono 2422 skargi z Polski do rozpoznania. Wg stanu na koniec 2017 r. Polska była na 10 miejscu wśród państw Rady Europy (w 2016 r. – na 8 miejscu) z liczbą 1400 skarg zawisłych przed ETPCz, stanowiącą 2,5 % wszystkich skarg procedowanych w Trybunale – a zatem o 400 skarg mniej niż przed rokiem¹.

Liczba napływających z Polski skarg w stosunku do liczby mieszkańców była w 2017 r. poniżej średniej europejskiej. Stosowany przez Trybunał wskaźnik liczby skarg w stosunku do liczby ludności spadł wobec naszego kraju do 0,54 (w 2016 r. wynosił jeszcze 0,64), przy czym średnia europejska wyniosła w 2017 r. – 0,76. Dzięki temu Polska znalazła się na 24 miejscu na 47 państw Rady Europy pod względem liczby nowych skarg w stosunku do liczby ludności.

Jeśli chodzi o liczbę skarg komunikowanych Polsce, to w 2017 r. ETPCz zakomunikował rządowi RP 396 nowych skarg, w tym kolejną grupę 309 skarg w ramach tzw. procedury pilotażowej dotyczącej przewlekłości postępowań sądowych i braku skutecznego środka krajowego (tzw. grupa *Augustyniak*) oraz 87 skarg zakomunikowanych w zwykłym trybie. Tym samym nastąpił wzrost liczby skarg zakomunikowanych w stosunku do roku 2016, gdy to Trybunał zakomunikował Rządowi jedynie 69 nowych skarg, co wynika z trwającego w 2017 r. procesu likwidowania przez Trybunał zaległości z ubiegłych lat w rozpatrywaniu tzw. skarg repetytywnych.

W 2017 r. Trybunał wydał także 8 zarządzeń tymczasowych w sprawach cudzoziemców usiłujących wjechać na terytorium Polski przez przejście graniczne w Terespolu, zobowiązując rząd do przyjęcia do rozpoznania ich wniosków o ochronę międzynarodową oraz do nieusuwania skarżących z terytorium RP do czasu rozpatrzenia ich wniosków o ochronę międzynarodową.

W 2017 r. liczba wyroków wydanych przez Trybunał w sprawach polskich ponownie zmniejszyła się, utrzymana została więc tendencja spadkowa z ostatnich lat. W 2017 r. Trybunał wydał wobec Polski 20 wyroków, a więc o 6 mniej niż w 2016 r. (kiedy wydał 26 wyroków, dla porównania w 2008 r. – 141, w 2011 r. – 71, w 2012 r. – 74, w 2013 r. – 23, w 2014 r. – 28, w 2015 r. – 29).

¹ Najwięcej zawisłych skarg na koniec 2017 r. było przeciwko Rumunii (9900, 17,6%). Polskę wyprzedziły także Rosja (7750 zawisłych skarg, 13,8%), Turcja (7500, 13,3%), Ukraina (7100, 12,6%), Włochy (4650, 8,3%), Węgry (3550, 6,3%), Azerbejdżan (2050, 3,6%), Gruzja (1900, 3,4%) oraz Armenia (1800 zawisłych skarg, 3,2%).

Spadła również liczba **wyroków stwierdzających naruszenia** Konwencji przez Polskę – w 2017 r. było 14 takich wyroków, podczas gdy w 2016 r. – 19, a w 2015 r. – 20. W tej liczbie, w 2017 r. Trybunał stwierdził wobec Polski 4 przypadki naruszenia zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania, po 3 przypadki naruszenia wolności wyrażania opinii oraz prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, po 2 naruszenia prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego oraz prawa do rzetelnego procesu sądowego, a także jedno naruszenie prawa do skutecznego środka odwoławczego. W 2017 r. Trybunał wydał również jeden wyrok ws. słusznego zadośćuczynienia dla skarżących, kończąc w ten sposób procedurę, która rozpoczęła się wyrokiem stwierdzającym naruszenie w 2015 r. W 5 wyrokach Trybunał nie dopatrywał się żadnego naruszenia.

Również liczba decyzji Trybunału zatwierdzających zawarte przez rząd ugody i przedstawione przez rząd deklaracje jednostronne uległa zmniejszeniu. W 2017 r. Trybunał wydał odpowiednio: 17 decyzji ws. ugód (w 2016 r. – 27, w 2015 r. – 110), 10 decyzji ws. deklaracji jednostronnych (w 2016 r. – 12, w 2015 r. – 32), a także 2 decyzje dotyczące zarówno ugód, jak i deklaracji jednostronnych. Trybunał wydał ponadto 24 decyzje o niedopuszczalności skarg (w 2016 r. – 25, w 2015 r. – 32) oraz 34 decyzje o skreśleniu zakomunikowanych rządowi skarg z powodów formalnych (w 2016 r. – 25, w 2015 r. – 17). Łącznie Trybunał wydał w 2017 r. w sprawach polskich 87 decyzji (podczas gdy w 2016 r. było ich 89, a w 2015 r. – 191).

W sumie więc Trybunał wydał w 2017 r. **63 orzeczenia korzystne dla rządu** (5 wyroków stwierdzających brak naruszenia, 24 decyzje o niedopuszczalności oraz 34 decyzje o skreśleniu zakomunikowanych skarg z powodów formalnych) oraz **44 orzeczenia niekorzystne dla strony rządowej** (14 wyroków stwierdzających naruszenia i 1 zasądzący odszkodowanie, ogółem 29 decyzji ws. ugód i deklaracji jednostronnych). W 2017 r. doszło zatem do odwrócenia na korzyść rządu dotychczasowych tendencji, po raz pierwszy bowiem od 2008 r. i 2005 r. liczba orzeczeń korzystnych dla rządu przekroczyła liczbę orzeczeń niekorzystnych.

Pomimo tych pozytywnych tendencji należy jednocześnie pamiętać, że cztery decyzje Trybunału wydane w 2017 r. dotyczyły zatwierdzenia ugód lub deklaracji jednostronnych rządu w odniesieniu do ogółem **490 skarg podnoszących zarzuty przewlekłości** postępowań sądowych i braku skutecznego krajowego środka odwoławczego ws. przewlekłości, zakomunikowanych rządowi w 2015 r. w ramach procedury pilotażowej na podstawie wyroku ws. *Rutkowski i Inni p. Polsce*. Najistotniejszym z nich była decyzja z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie *Zaluska p. Polsce* (skarga nr 53491/10) oraz *Rogalska p. Polsce* (nr 72286/10) oraz 398 innych skarg, zatwierdzająca ugody i deklaracje jednostronne rządu w odniesieniu do 400 skarg ws. przewlekłości postępowań sądowych, rozpatrywanych w procedurze pilotażowej².

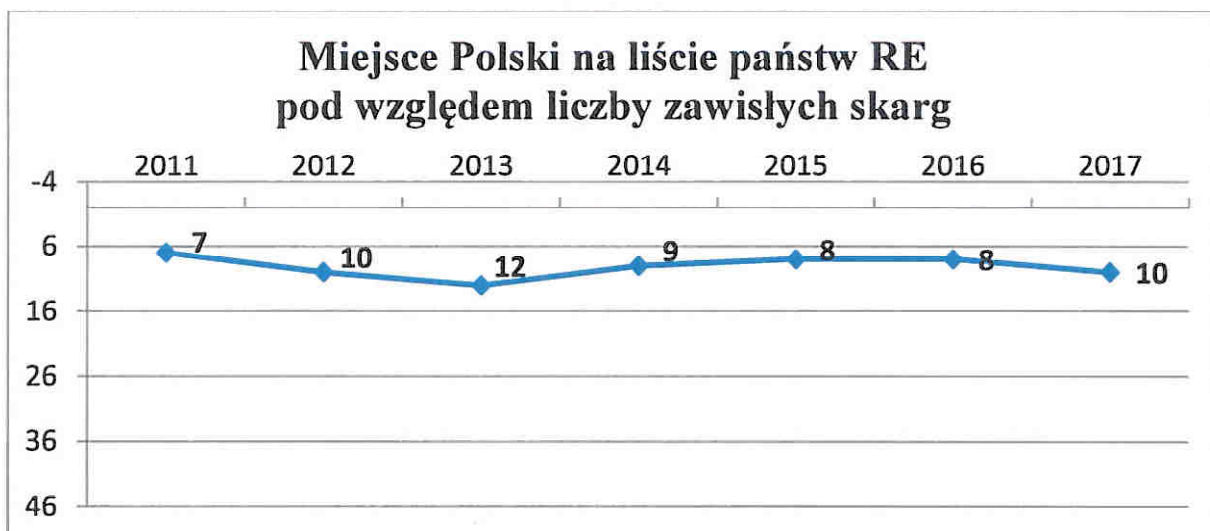
Bardzo ważnym wyznacznikiem przestrzegania standardów konwencyjnych jest liczba orzeczeń uznanych przez KM za wykonane przez państwo. W 2017 r. KM uznał za wykonane **133 orzeczenia** (w 2016 – 170 orzeczeń, a w 2015 r. – 289 orzeczeń), co w efekcie spowodowało, że liczba spraw pozostających w procedurze wykonywania orzeczeń przed KM spadła do rekordowo niskiego (w skali ostatnich lat) poziomu **124**. Systematyczny spadek liczby orzeczeń pozostających w wykonaniu wyraźnie wskazuje, iż opisane w poszczególnych Raportach rocznych działania podejmowane przez rząd w celu wykonania wyroków i decyzji Trybunału, a także monitoring działań Rządu prowadzony przez Parlament RP (w szczególności na forum Komisji

² Pozostałe trzy decyzje: *Długosz i Inni p. Polsce* (skarga nr 5791/11), *Różnicki i Inni p. Polsce* (skarga nr 42192/11) oraz *Dudek i Inni p. Polsce* (skarga nr 13582/13)..

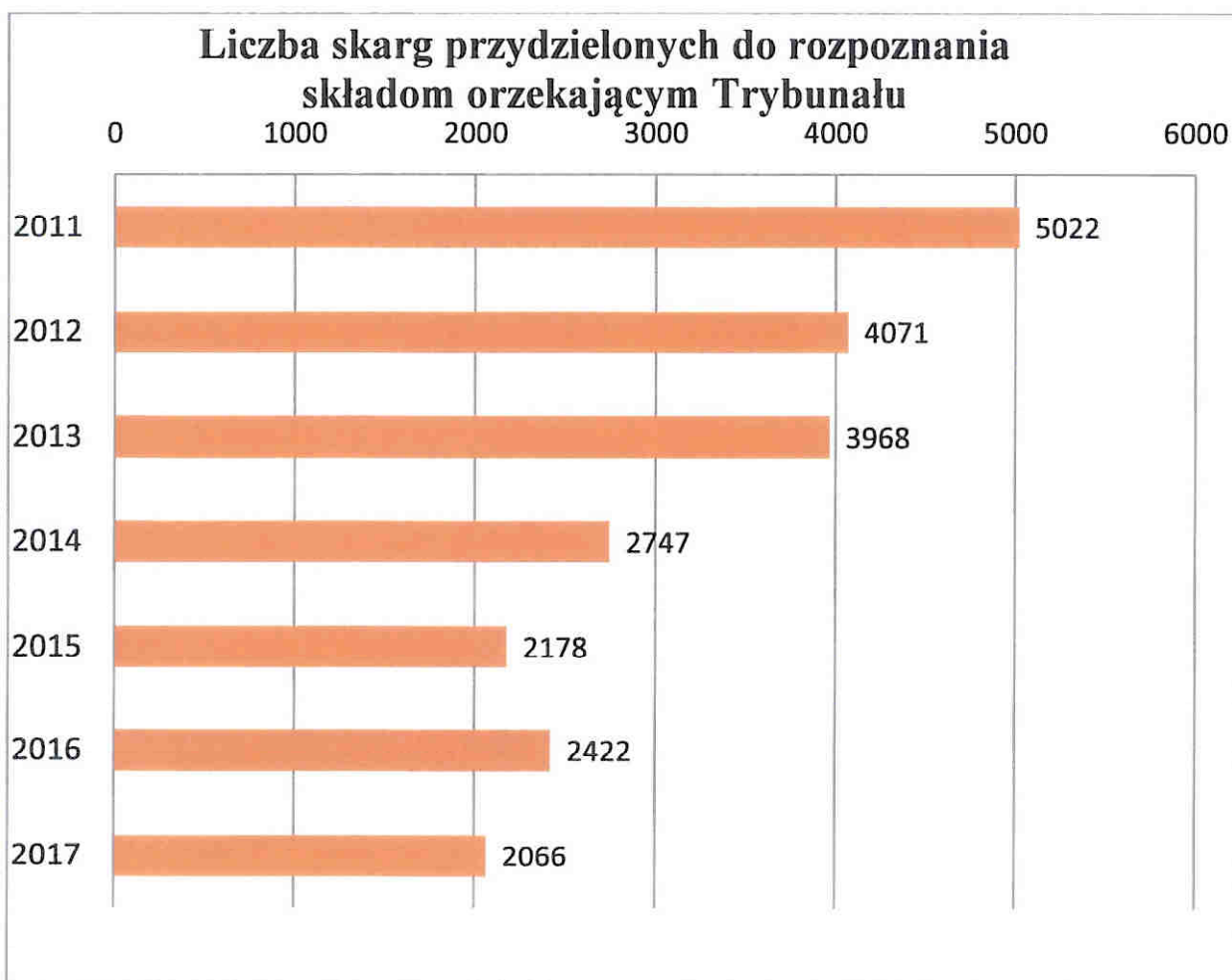
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej), przynoszą oczekiwane rezultaty.

Dane statystyczne zamyka tabela ukazująca liczbę orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem KM wg stanu na koniec roku w poszczególnych latach (dokładny wykaz wszystkich spraw znajdujących się w toku wykonywania wraz z opisem stwierdzonego w nich naruszenia znajduje się w Załączniku E) oraz tabela informująca o wszystkich wyrokach ETPCz wydanych w sprawach polskich w 2017 r.

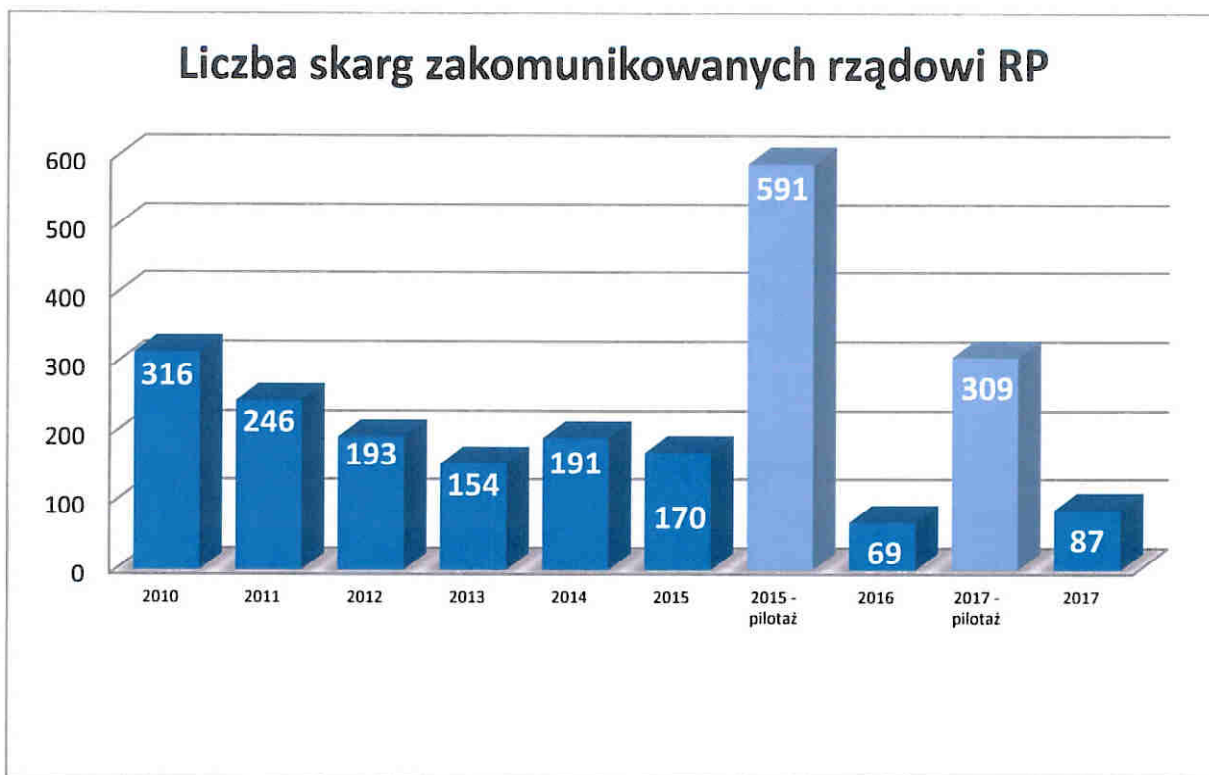
1. Miejsce Polski na liście państw RE pod względem liczby zawisłych skarg:

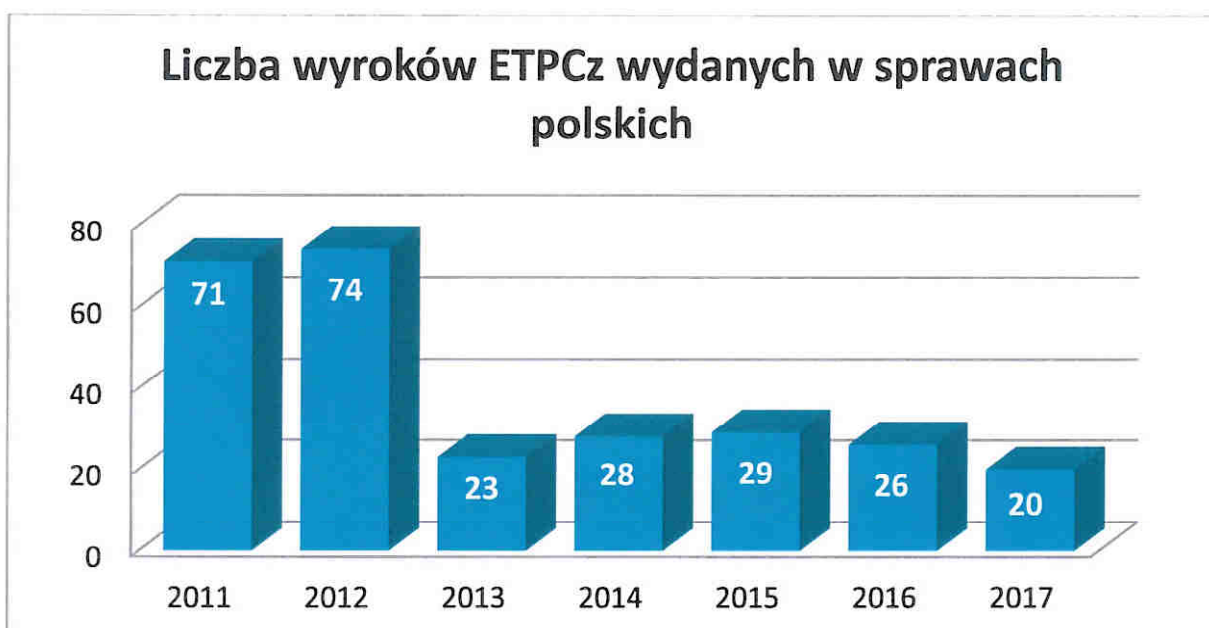
2. Liczba polskich skarg przydzielonych do rozpoznania składom orzekającym Trybunału:

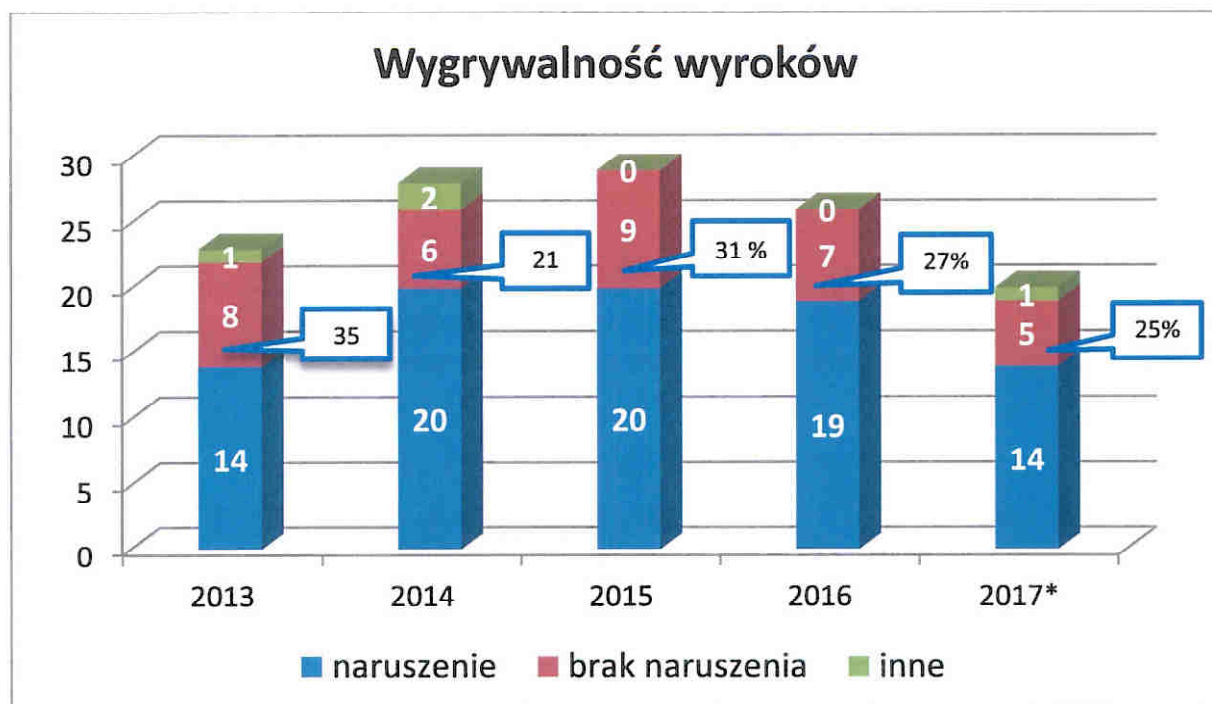
3. Liczba skarg zakomunikowanych rządowi:

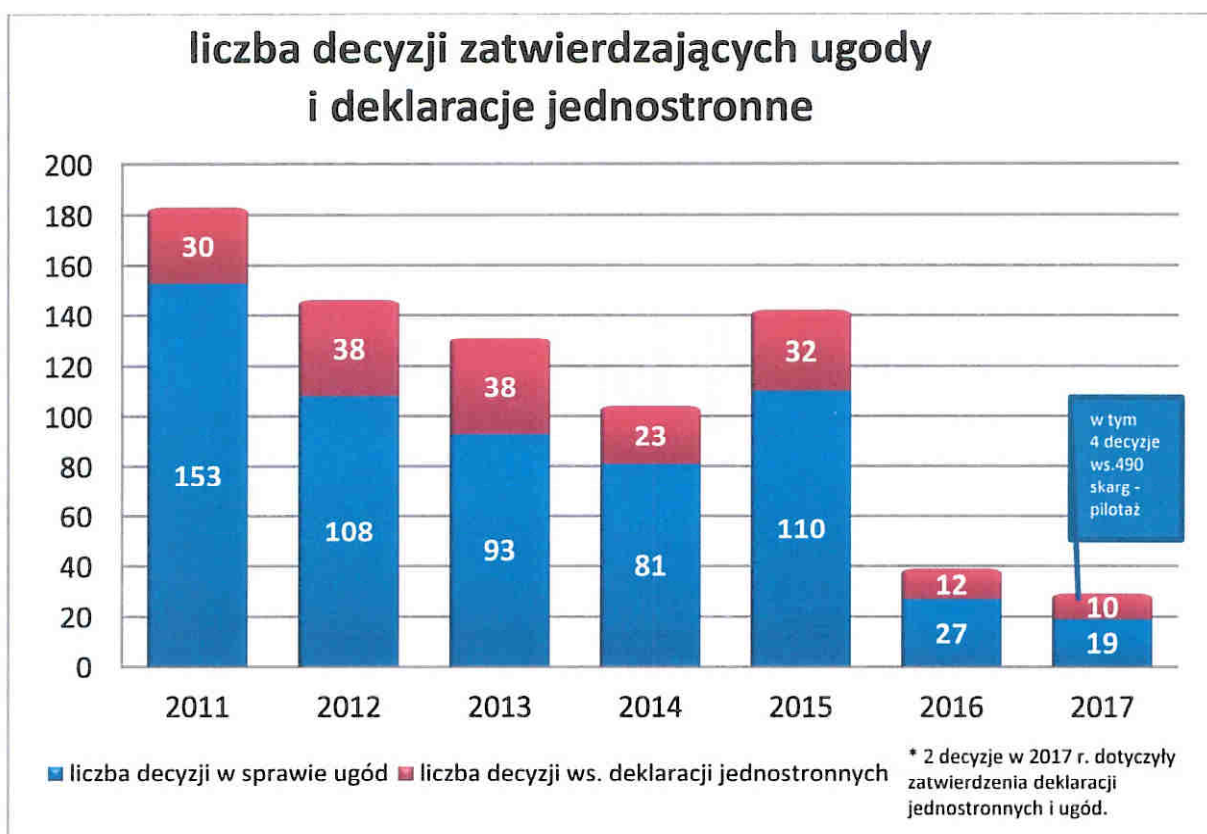
4. Liczba wyroków wydanych w polskich sprawach:

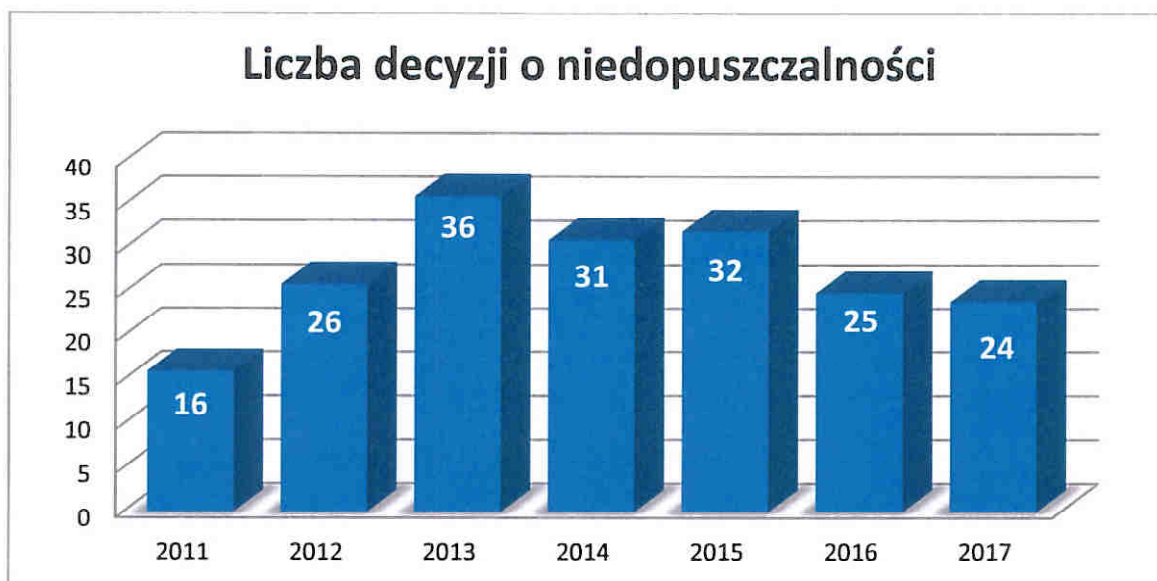
5. Poziom zakończonych na korzyść rządu spraw w zakresie wyroków merytorycznych:

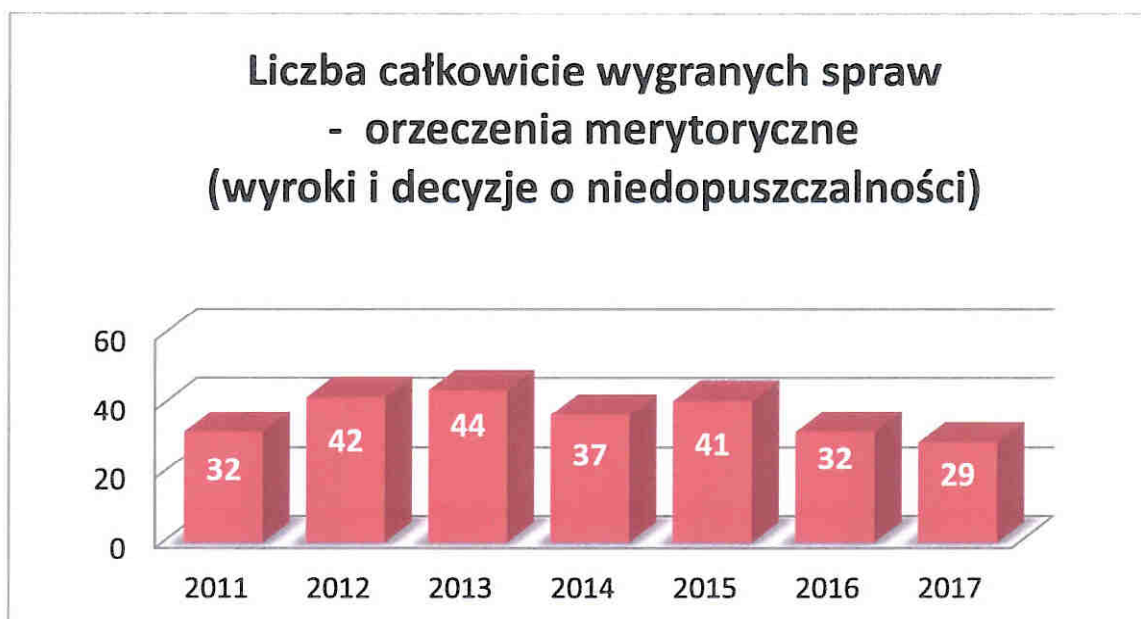
6. Liczba decyzji zatwierdzających ugody i deklaracje jednostronne w polskich sprawach:

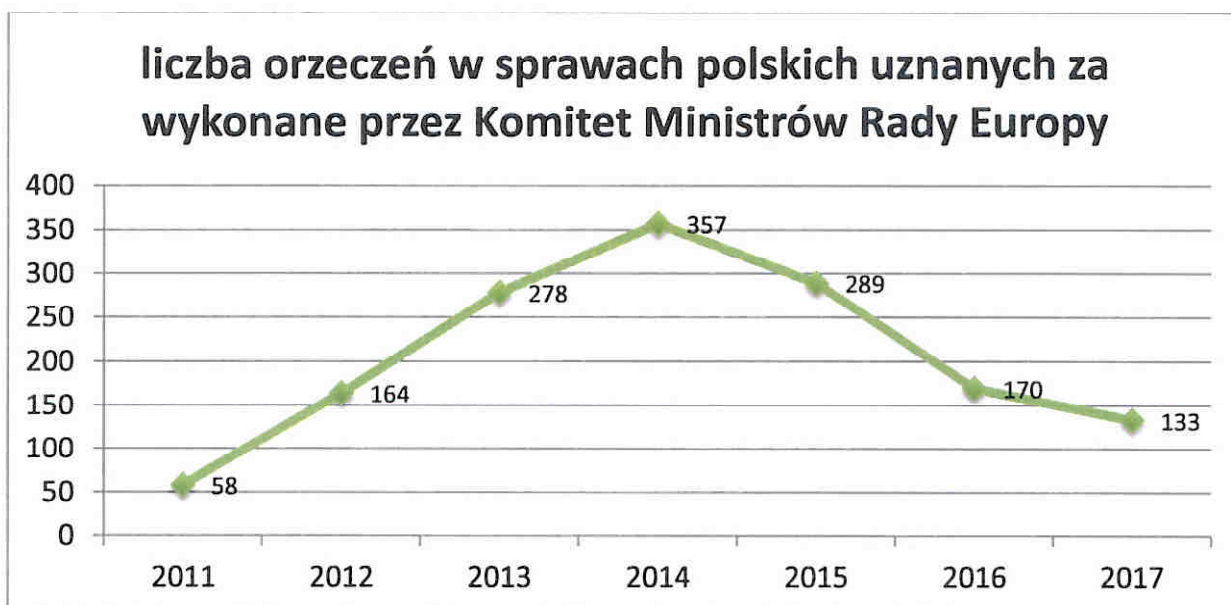
7. Liczba decyzji o niedopuszczalności

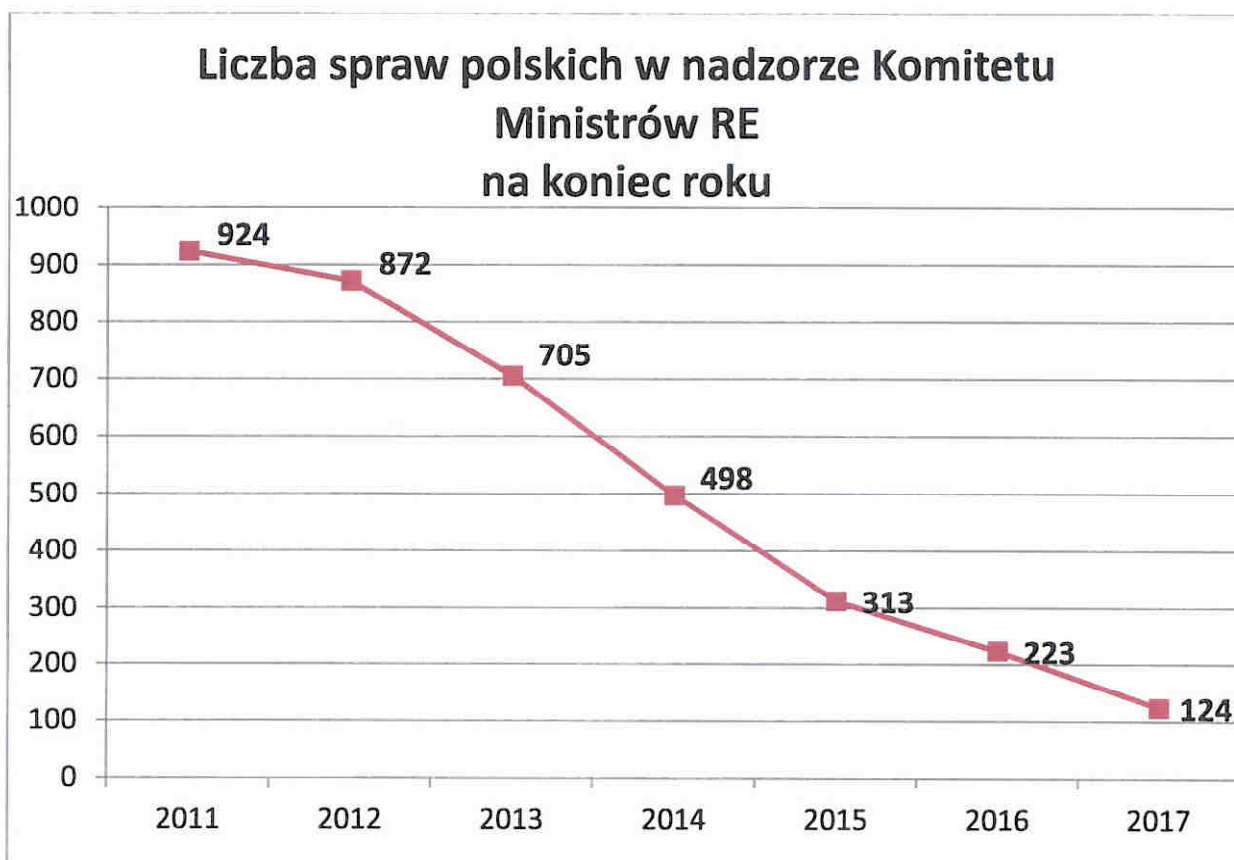
8. Liczba całkowicie wygranych spraw (wyroki i decyzje o niedopuszczalności):

9. Liczba orzeczeń uznanych przez KM za wykonane:

10. Liczba orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem KM wg stanu na koniec roku w poszczególnych latach:

11. Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w 2017 r.

Lp.	Sprawa	Nr skargi	Data wyroku	Naruszenie	Brak naruszenia
1.	<i>Korzeniak p. Polsce</i>	56134/08	10.01.2017	art. 6 ust. 1	-
2.	<i>Babiarz p. Polsce</i>	1955/10	10.01.2017	-	art. 8, art. 12
3.	<i>Nowakowski p. Polsce</i>	32407/13	10.01.2017	art. 8 ust. 1	-
4.	<i>Zybertowicz p. Polsce</i>	59138/10	17.01.2017	art. 10	-
5.	<i>Zybertowicz p. Polsce nr 2</i>	65937/11	17.01.2017	-	art. 10
6.	<i>Wdowiak p. Polsce</i>	28768/12	07.02.2017	-	art. 8
7.	<i>Bujak p. Polsce</i>	686/12	21.03.2017	art. 3	art. 5 ust. 3
8.	<i>Michał Korgul p. Polsce</i>	36140/11	21.03.2017	art. 3	-
9.	<i>Porowski p. Polsce</i>	34458/03	21.03.2017	art. 5 ust. 3, art. 8	art. 5 ust. 1
10.	<i>Stowarzyszenie Wietnamczyków w Polsce „Solidarność i Przyjaźń” p. Polsce</i>	7389/09	02.05.2017	art. 11, art. 13	-
11.	<i>Żuk p. Polsce</i>	48286/11	30.05.2017	wyrok ws. słusznego zadośćuczynienia	
12.	<i>Dejnek p. Polsce</i>	9635/13	01.06.2017	art. 8	art. 3
13.	<i>Kość p. Polsce</i>	34598/12	01.06.2017	art. 10	-
14.	<i>Wrona p. Polsce</i>	74568/11	15.06.2017	-	art. 5 ust. 1 i 3
15.	<i>Kącki p. Polsce</i>	10947/11	04.07.2017	art. 10	-
16.	<i>Chojnacki p. Polsce</i>	62076/11	20.07.2017	art. 5 ust. 3, art. 6 ust. 2	-
17.	<i>Grabowski p. Polsce</i>	57449/13	07.09.2017	-	art. 6 ust. 1
18.	<i>Budnik p. Polsce</i>	61928/13	07.09.2017	art. 3	-
19.	<i>Artur Pawlak p. Polsce</i>	41436/11	05.10.2017	art. 3	-
20.	<i>Nawrot p. Polsce</i>	77850/12	19.10.2017	art. 5 ust. 1	art. 5 ust. 4

XVIII. Podsumowanie

Raport za 2017 r. to już szósty Raport roczny Pełnomocnika z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę. Tak jak poprzednie raporty stanowi on podsumowanie działalności podejmowanej w okresie sprawozdawczym nie tylko przez MSZ, ale przez wszystkie resorty i inne podmioty odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych wyroków Trybunału. Szczegółowość raportu oraz jego publikacja po przyjęciu przez Radę Ministrów służy zwiększeniu transparentności działań rządu w zakresie wykonywania orzeczeń Trybunału. Informacje w nim zawarte, a zwłaszcza przedstawione statystyki, pozwalają na stwierdzenie, że podejmowane w ostatnich latach działania na rzecz realizacji orzeczeń Trybunału w polskich sprawach przynoszą pozytywne rezultaty.

Należy jednak pamiętać, że pomimo wielu pozytywnych wyników, pozostające w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy orzeczenia wskazują na wciąż istniejące problemy, których rozwiązanie wymagać będzie od rządu działań zarówno w zakresie zmiany prawa jak

i dostosowania praktyki jego stosowania do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa Trybunału. W tym kontekście szczególnie istotny jest dołączony do Raportu Załącznik E przedstawiający informację na temat koniecznych zmian w prawie polskim i praktyce jego stosowania niezbędnych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jak również informację nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału będących skutkiem obowiązywania nieodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z nieodpowiedniej praktyki.

Na koniec 2017 r. liczba orzeczeń wydanych przeciwko Polsce znajdujących się w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy spadła do 124 (w tym 102 wyroki i 23 decyzje zatwierdzające ugodę). Wśród tych 124 orzeczeń, wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r., największą grupę stanowią wyroki dotyczące przewlekłości postępowań administracyjnych i sędowo-administracyjnych (53). W związku z przyjęciem przez Komitet Ministrów podczas 1302. posiedzenia, które odbyło się w dniach 5-7 grudnia 2017 r., rezolucji końcowej, 103 wyroki dotyczące przewlekłości postępowań w sprawach karnych i cywilnych zostały uznane za wykonane. Nie oznacza to jednak rozwiązania problemu przewlekłości postępowań cywilnych i karnych, ponieważ rezolucja zamknęła jedynie część wyroków w obu grupach. KM będzie nadal nadzorował realizację przede wszystkim środków generalnych w pozostałych wyrokach (3) zebranych od tej pory w grupie *Rutkowski p. Polsce*. Należy także pamiętać o trwającym procesie komunikowania dużych grup spraw repetetywnych dotyczących problemu przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (w 2017 r. zakomunikowanych zostało 309 skarg w ramach grupy Augustyniak). Za realizację ww. orzeczeń w ramach rządu odpowiedzialne są resorty: sprawiedliwości oraz spraw wewnętrznych i administracji, które przy wsparciu władzy sądowniczej oraz parlamentu powinny kontynuować działania mające na celu dostosowanie obowiązujących przepisów prawa i zmiany praktyki do standardów Trybunału.

Należy pamiętać, że pod nadzorem KM nadal pozostają niewykonane od wielu lat niektóre z wyroków Trybunału, pomimo podejmowania przez rząd działań na rzecz ich realizacji. Poza wspomnianymi powyżej wyrokami dotyczącymi przewlekłości są to wyroki dotyczące m.in. różnych aspektów: pozbawienia wolności, naruszenia swobody wypowiedzi czy naruszenia prawa do życia prywatnego. Przyjęte pod koniec 2017 r. zmiany do ustaw *o ochronie zdrowia psychicznego* oraz *Prawo prasowe*, a także zaawansowanie prac nad nowelizacją ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich* powinny doprowadzić w szybkim czasie do zamknięcia nadzoru przynajmniej nad niektórymi wyrokami z ww. grup.

W celu skutecznego wykonywania orzeczeń Trybunału konieczna jest ścisła współpraca rządu z władzą sądowniczą i ustawodawczą. Z tego względu, tak jak w poprzednich Raportach, także i w tym należy zwrócić uwagę na rozważanie możliwości ponownego powołania stałej Podkomisji do spraw wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę w Sejmie RP. Ponadto, dla skutecznego przeciwdziałania naruszeniom Konwencji w przyszłości kluczowe byłoby ustanowienie w ramach Parlamentu procedur wewnętrznego opiniowania projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją i orzecznictwem Trybunału.

Podsumowując, należy podkreślić, że obecnie liczba spraw znajdujących się w wykonaniu jest najniższa od 10 lat, co pokazuje skuteczność reprezentacji procesowej przez MSZ, jak również działań podejmowanych na rzecz wykonywania wyroków.

Należy jednak pamiętać, że za naruszenia Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, stwierdzone przez Trybunał w poszczególnych wyrokach, odpowiada nie tylko władza wykonawcza, ale też sądownicza i ustawodawcza. Stąd też tylko bliska

współpraca przedstawicieli wszystkich trzech władz pozwoli na skuteczną implementację wyroków Trybunału i dalsze zmniejszenie liczby orzeczeń wymagających wykonania.

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

WYKAZ SKRÓTÓW:

Pełnomocnik – Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

Zespół – Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Trybunał – Europejski Trybunał Praw Człowieka

RE – Rada Europy

Raport z wykonania – raport z działań podjętych w celu wykonania wyroku Trybunału

KM – Komitet Ministrów Rady Europy

SWW – Sekcja Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Sekretariatu Rady Europy

Konwencja – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

ZAŁĄCZNIKI:

A. Wykaz planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów w 2017 r.

B. Pełne teksty planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów w 2017 r.

C. Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyły się w 2017 r.

D. Wybrane wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w 2017 r. w sprawach dotyczących innych Państw-Stron Konwencji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla prawa lub praktyki jego stosowania w Polsce.

E. Wykaz koniecznych zmian w prawie polskim i w praktyce jego stosowania koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

F. Pełne teksty komunikacji przesłanych do Komitetu Ministrów wraz z odpowiedziami Rządu.

